

Study Circle Career Development Institute

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा (गट ब)/(गट क) मुख्य परीक्षा २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणीसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह



(४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षा २०२३

अर्थव्यवस्था, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी घटकावर प्रश्न असणाऱ्या परीक्षा

- १) सहायक रासायनिक विश्लेषक चाळणी परीक्षा, १९ जानेवारी २०२३
- २) दंत शल्यचिकित्सक चाळणी परीक्षा, २०२३
- ३) मुख्य प्रशासकीय अधिकारी चाळणी परीक्षा २०२३
- ४) सहायक मत्स्य आयुक्त चाळणी परीक्षा २०२३
- ५) राज्यसेवा मुख्यपरीक्षा पेपर्स १ ते ४, २०२३
- ६) महाराष्ट्र गट क मुख्य परीक्षा पेपर १, २००३
- ७) फार्मासिस्ट, वैद्यकीय महविद्यालये चाळणी परीक्षा २०२३
- ८) सांख्यिकी अधिकारी, सार्वजनिक आरोग्य चाळणी परीक्षा २०२३
- ९) कायदा अधिकारी, नगरनियोजन चाळणी परीक्षा २०१३
- १०) सहायक संचालक, नगरनियोजन चाळणी परीक्षा २०२३
- ११) सहायक कायदेशीर सल्लागार/अव्वर सचिव, नगरनियोजन चाळणी परीक्षा , २०१३
- १२) नगरनियोजन अधिकारी चाळणी परीक्षा २०२३
- १३) लिपिक टंकलेखक (मुख्य) परीक्षा, १२ फेब्रुवारी २०२३
- १४) दुय्यम निरीक्षक राज्य उत्पादन शुल्क (मुख्य) परीक्षा २०२३
- १५) कर सहायक (मुख्य परीक्षा) ४ मार्च २०२३
- १६) उद्योग निरीक्षक, गट क (मुख्य) परीक्षा, ११ मार्च २०२३
- १७) सहायक आयुक्त (औषधे) चाळणी परीक्षा, १७ मार्च २०२३
- १८) सहाय्यक (विधी) चाळणी परीक्षा, १७ मार्च २०२३
- १९) कनिष्ठ भूवैज्ञानिक चाळणी परीक्षा, १७ मार्च २०२३
- २०) कार्यकारी अभियंता (विद्युत) चाळणी परीक्षा, २० मार्च २०२३
- २१) उपअभियंता (विद्युत-यांत्रिकी) चाळणी परीक्षा, २० मार्च २०२३
- २२) महाराष्ट्र वनसेवा मुख्य परीक्षा, १६ एप्रिल २०२३
- २३) महाराष्ट्र अराजपत्रित गट ब व क सेवा, संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ३० एप्रिल २०२३
- २४) महाराष्ट्र अभियांत्रिकी (सिव्हिल) मुख्य परीक्षा, २३ एप्रिल २०२३
- २५) उपसंचालक आरोग्यसेवा चाळणी परीक्षा, १२ मे २०२३
- २६) महाराष्ट्र अभियांत्रिकी (विद्युत) मुख्य परीक्षा, १३ मे २०२३
- २७) महाराष्ट्र कृषीसेवा मुख्य परीक्षा, १३ मे २०२३
- २८) उपसंचालक औद्योगिक सुरक्षा चाळणी परीक्षा, १६ मे २०२३
- २९) महाराष्ट्र राजपत्रित नागरी सेवा संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ४ जून २०२३
- ३०) वैद्यकीय अधिकारी चाळणी परीक्षा, ८ जुलै २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - २ : सामान्य क्षमता चाचणी

(४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी

घटकावरील प्रश्न

अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र -

- १) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय
- २) सार्वजनिक वित्त - आर्थिक व वित्तीय धोरण, लेखापरीक्षण
- ३) आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल
- ४) वृद्धी आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
- ५) गरिबी/ बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
- ६) विकास कार्यक्रम - सामाजिक सुरक्षा, शिक्षण, आरोग्य, महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक, वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

ब) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी -

- ७) भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा
- ८) भारतीय शेती व ग्रामीण विकास - उत्पादकता, सुधारणा, विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने
- ९) सहकार - कृषी वित्त पुरवठा, विपणन, किंमती
- १०) मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र - चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी
- ११) सार्वजनिक वित्त व वित्तीय संस्था - महसूल, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च
- १२) उद्योग व सेवा क्षेत्र
- १३) पायाभूत सुविधा विकास
- १४) भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान, दिशा आणि रचना
- १५) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - १ : मराठी व इंग्रजी

१) मराठी भाषा (५०)

- (१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह / १५
- (२) वाक्यरचना / १३
- (३) व्याकरण / १२
- (४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग) / ५
- (५) उतान्यावरील प्रश्नोत्तरे / ५

(२) इंग्रजी भाषा / ५०

- (6) Common Vocabulary / 10
- (7) Sentence Structure / 20
- (8) Grammar / 10
- (9) Use of Idioms and Phrases / 5
- (10) Comprehension / 5

पेपर क्रमांक - २ : सामान्य अध्ययन व बुद्धिमापन चाचणी

- १) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०
- २) चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १०
- ३) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०
- ४) अ) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५
ब) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५
- ५) भारतीय संघराज्य व्यवस्था, राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ / १५
- ६) अ) भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल / १०
ब) पर्यावरण / ५
- ७) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १५ -
अ) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स) / २
ब) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री) / २
क) प्राणीशास्त्र (झूलॉजी) / २
ड) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी) / २
इ) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन / २
फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान / ५
- ८) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी / १५
१) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र / ६
२) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी / ९

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)
Maharashtra Non Gazetted Services Main Examination (Group B)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण

पेपर क्र.-२ - २०० गुण

एकूण - ४०० गुण

शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप निरीक्षक पदाकरीता

(शारीरिक चाचणी - १०० गुण, मुलाखत - ४० गुण)

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६२)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६३)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
(सहायक मोटार वाहन निरीक्षक पद वगळून अन्य पदांकरीता)

Maharashtra Non Gazetted Services Main Examination (Group C)
(All posts excluding Assistant Motor Vehicle Inspector Post)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण

पेपर क्र.-२ - २०० गुण

एकूण - ४०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६४)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६५)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणां नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - १ : मराठी व इंग्रजी सविस्तर अभ्यासक्रम

१) मराठी (५०)

(१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह / १५

- १) समानार्थी शब्द-विरुद्धार्थी शब्द
- २) शब्दार्थ-संज्ञांचे अर्थ
- ३) शब्दसमूहाबद्दल एक शब्द
- ४) शब्दव्युत्पत्ती - तत्सम / तद्भव
- ५) देशी / भारतीय / परभाषेतील शब्द
- ६) शब्दसिद्धी - सिद्ध शब्द / धातू
- ७) उपसर्गघटित शब्द
- ८) प्रत्ययसाधित शब्द - कृदंत - धातू साधित / तद्धित - शब्द साधित
- ९) अभ्यस्त शब्द - पूर्णाभ्यस्त / अंशाभ्यस्त / अनुकरण वाचक
- १०) अलंकारिक / सामासिक / ग्रामीण व नागरी शब्द
- ११) शब्दार्थ न जुळणारा शब्द, पर्यायी शब्द / पर्यायी नसलेला शब्द
- १२) विविधार्थी एक शब्द
- १३) संदर्भ शब्द रिकाम्या जागी निवडणे
- १४) शब्दांचे शुद्धलेखन - शब्दाचा प्रकार, जोडशब्द
- १५) लिपी, शब्दशक्ती/शब्दांचे काव्यगुण

(२) वाक्यरचना / १३

- १) वाक्याचे पृथक्करण - उद्देश व उद्देशविस्तार, विधेय व विधेयविस्तार
- २) वाक्य संश्लेषण व वाक्यनिर्मिती
- ३) वाक्यातील कर्ता व कर्म
- ४) कर्तरी प्रयोग, कर्मणी प्रयोग
- ५) भावे प्रयोग, नवीन प्रकार
- * वाक्यरचनेनुसार प्रकार व रूपांतर
- ६) केवलवाक्य, मुख्य आणि गौण वाक्ये
- ७) संयुक्तवाक्य व वाक्य रूपांतर
- ८) मिश्रवाक्य व वाक्य रूपांतर
- * अर्थावरून प्रकार व वाक्य रूपांतर
- ९) होकारार्थी, नकारार्थी व वाक्य रूपांतर
- १०) प्रश्नार्थक व वाक्य रूपांतर
- ११) उद्गारवाचक, आज्ञार्थी व वाक्य रूपांतर
- १२) वाक्यातील काळ आणि आख्यात
- १३) योग्य विरामचिन्हांचा वापर

(३) व्याकरण / १२

- १) वर्णाक्षरे व शब्दांच्या जाती
 - १) वर्णाक्षर व मूलध्वनी
 - २) स्वर
 - ३) व्यंजन
 - ४) अनुनासिके
 - ५) वर्णरचना
 - ६) जोडाक्षर
 - ७) शब्दांच्या जाती
- २) नाम व नामाचे प्रकार
- ३) सर्वनाम
- ४) विशेषण
- ५) क्रियापदांचे प्रकार, रूप व धातुसाधिते
- ६) क्रियाविशेषण व शब्दयोगी अव्यय
- ७) उभयान्वयी व केवलप्रयोगी अव्यय
- ८) सामान्यरूप व विभक्ती
- ९) लिंग व वचन
- १०) संधी व समास
- ११) अलंकार, वृत्ते, पद्यरचना - काव्य/ओव्या
- १२) वाङ्मयीन इतिहास व भाषिक सामान्यज्ञान

(४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग) / ५

- ४१) म्हणीचा योग्य अर्थ
- ४२) वाक्प्रचाराचा योग्य अर्थ
- ४३) योग्य अर्थाची म्हण/पर्यायी म्हण निवडणे
- ४४) पर्यायी वाक्प्रचार
- ४५) म्हणीचा/वाक्प्रचाराचा वाक्यात उपयोग

(५) उतान्यावरील प्रश्नोत्तरे / ५

- ४६) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.१
- ४७) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.२
- ४८) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.३
- ४९) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.४
- ५०) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.५

(२) इंग्रजी / ५०

(6) Common Vocabulary /10

- 51) Synonyms / Homonym
- 52) Antonyms
- 53) One Word substitution
- 54) Meaning / Wrong meaning of words, underlined words
- 55) Correct spelling
- 56) Names for groups/collection
- 57) Use of correct word
- 58) Word formation / Construction / building
- 59) Confusing words & Full form
- 60) Fill in the blanks

(7) Sentence Structure /20

- 61) Types of sentences - structure
- 62) Types of sentences - meaning
- 63) Types of clauses
- 64) Question tags and Interrogative sentences
- 65) Grammatically Correct sentence
- 66) Grammatical error part
- 67) Punctuation
- 68) Direct - Indirect Speech
- 69) Active & Passive Voice
- 70) Degrees
- 71) Transformation
- 72) Completion of clauses
- 73) Meaning of sentence
- 74) Sentence completion
- 75) Sentence construction
- 76) Types of sentences - structure/meaning
- 77) Types of clauses
- 78) Grammatically Correct /error part/Punctuation
- 79) Direct - Indirect Speech
- 80) Active & Passive Voice

(8) Grammar /10

- 81) Types and use of Noun, Pronouns
- 82) Types and use of correct Adjectives
- 83) Types and use of Verbs, Modals
- 84) Types of Tenses
- 85) Use of correct Adverb

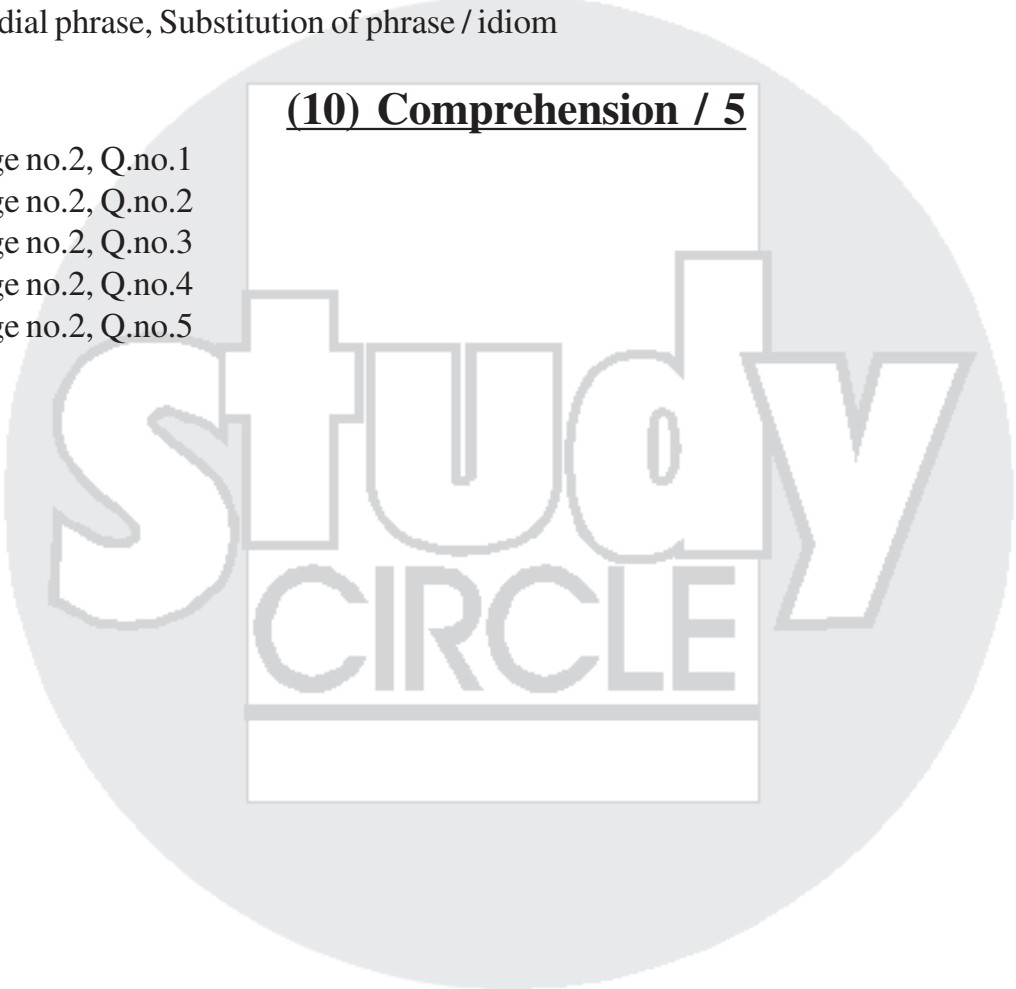
- 86) Use of correct Preposition
- 87) Use of correct Conjunction and Interjection
- 88) Use of Articles
- 89) Singular & Plural, Gender
- 90) Figure of Speech

(9) Use of Idioms and Phrases / 5

- 91) Correct meaning of a phrase
- 92) Correct meaning of an idiom
- 93) Correct use of phrase
- 94) Correct use of an idiom
- 95) Gerundial phrase, Substitution of phrase / idiom

(10) Comprehension / 5

- 96) Passage no.2, Q.no.1
- 97) Passage no.2, Q.no.2
- 98) Passage no.2, Q.no.3
- 99) Passage no.2, Q.no.4
- 100) Passage no.2, Q.no.5



पेपर क्रमांक -२ - सामान्य क्षमता चाचणी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१.	सामान्य बुद्धिमापन व आकलन - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न
२.	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
३.	अंकगणित व सांख्यिकी
४.	माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ (as updated) व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५
५.	<p>भारतीय संघ राज्यव्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य संस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ व विधीमंडळ इत्यादी</p> <p>घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निधर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे- शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-कर्तव्ये, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व कर्तव्ये, विधी समित्या इत्यादी</p>
६.	<p>भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल - महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक (Physical) भूगोल, मुख्य प्राकृतिक (Physiographic) विभाग, हवामान शास्त्र (Climate), पर्जन्यमान व तापमान, पर्जन्यातील विभागवार बदल, नद्या, पर्वत व पठार, विविध भुरूपे, राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग, नैसर्गिक संपत्ती- वने व खनिजे, मानवी व सामाजिक भूगोल, लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर (Migration of Population) व त्याचे उगम (Source) आणि इष्टस्थानावरील (Destination) परिणाम, ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्ट्या व त्यांचे प्रश्न.</p> <p>पर्यावरण - मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण, विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती, पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना / संस्था इत्यादी.</p>
७.	<p>सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान —</p> <p>अ) भौतिकशास्त्र (Physics), ब) रसायनशास्त्र (Chemistry), क) प्राणीशास्त्र (Zoology), ड) वनस्पतीशास्त्र (Botany) इ) दूर संवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन (Remote Sensing, Aerial and drone photography, Geographic Information System (GIS) and it's application etc.) फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (Information and communication technology.)</p>
८.	<p>अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र</p> <p>१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र</p> <p>१.१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र: १.२ वृद्धी आणि विकास : १.३ सार्वजनिक वित्त : १.४ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल:</p> <p>२ भारतीय अर्थव्यवस्था</p> <p>२.१ भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा २.२ भारतीय शेती व ग्रामीण विकास: २.३ सहकार : २.४ मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र: २.५ सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था: २.६ उद्योग व सेवा क्षेत्र : २.७ पायाभूत सुविधा विकास : २.८ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि भांडवल : २.९ महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था :</p>

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणी सविस्तर अभ्यासक्रम

- १) भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल / १०
- २) पर्यावरण / ५
- ३) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १५
 - अ) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स)
 - ब) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री)
 - क) प्राणीशास्त्र (झूलॉजी)
 - ड) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी)
 - इ) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन
 - फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान
- ४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी / १५
 - अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र
 - ब) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी
- ५) भारतीय संघराज्य व्यवस्था, राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ / १५
- ६) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५
- ७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५
- ८) चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १०
- ९) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०
- १०) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०

(१) भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल / १०

- १) महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक भूगोल - खडक, भौगोलिक उत्क्रांती व वैशिष्ट्ये
- २) विविध भूरूपे, पर्वत आणि पठार - टेकड्या, रांगा, शिखरे, घाट
- ३) मुख्य प्राकृतिक विभाग - हिमालय, मैदाने, किनारपट्टी, पठार, सह्याद्री, कोकण, बेटे
- ४) हवामानशास्त्र, पर्जन्यमान व तापमान
- ५) पर्जन्यातील विभागवार बदल
- ६) नद्या - धरणे आणि सिंचन प्रकल्प
- ७) नैसर्गिक संपत्ती - वने, शेती - जमिनीचे प्रकार, प्रमुख पिके
- ८) खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, आर्थिक भूगोल - वाहतूक आणि पर्यटन, उद्योग, शहरे
- ९) राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग - भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा
- १०) मानवी व सामाजिक भूगोल - लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर व त्याचे उगम व इष्टस्थानावरील परिणाम, ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्ट्या व त्यांचे प्रश्न

(२) पर्यावरण / ५

- ११) मानव विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, परिस्थितिकी
- १२) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे विशेषतः वनसंपत्तीचे संधारण
- १३) विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती

- १४) ग्लोबल वॉर्मिंग व हरित वायू
१५) पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य/राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना व संस्था

(३) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १५

अ) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स) / २

- १६) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी - प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी
१७) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान

ब) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री) / २

- १८) आवर्तसारणी - धातू, अधातू, क्षार, आम्ल, संयुगे, वायू, खते
१९) रासायनिक अभिक्रिया, सेंद्रिय रसायनशास्त्र - हायड्रोकार्बन्स, कीटकनाशके, इंधन

क) प्राणीशास्त्र (झूलॉजी) / २

- २०) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान
२१) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी - पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन

ड) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी) / २

- २२) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे
२३) कृषीविज्ञान व वनशास्त्र, उपयुक्त आणि हानिकारक वनस्पती - फलोत्पादन आणि फुलशेती

इ) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन / २

- २४) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण
२५) भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन

फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान / ५

- २६) संगणक तंत्रज्ञान - आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, वेगवेगळ्या क्षेत्रातील जीवनात संगणकाचा वापर
२७) कम्युनिकेशन तंत्रज्ञान - डाटा कम्युनिकेशन, नेटवर्किंग आणि वेब टेक्नॉलॉजी
२८) सायबर गुन्हे व त्यास प्रतिबंध
२९) शासनाचे आयटी कार्यक्रम - मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामूहिक माहिती केंद्र इत्यादी
३०) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग - भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ

(४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी / १५

अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र -

- ३१) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय
३२) सार्वजनिक वित्त - आर्थिक व वित्तीय धोरण, लेखापरीक्षण
३३) आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल
३४) वृद्धी आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
३५) गरिबी/ बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
३६) विकास कार्यक्रम - सामाजिक सुरक्षा, शिक्षण, आरोग्य, महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

ब) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी -

- ३७) भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा
३८) भारतीय शेती व ग्रामीण विकास - उत्पादकता, सुधारणा, विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने
३९) सहकार - कृषी वित्त पुरवठा, विपणन, किंमती
४०) मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र - चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी
४१) सार्वजनिक वित्त व वित्तीय संस्था - महसूल, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च

- ४२) उद्योग व सेवा क्षेत्र
- ४३) पायाभूत सुविधा विकास
- ४४) भारताचा विदेशी व्यापार – आकारमान, दिशा आणि रचना
- ४५) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था

(५) भारतीय राज्यव्यवस्था / १५

* भारतीय संघराज्य व्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ-

अ) भारतीय राज्यघटना –

- ४६) घटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे
- ४७) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मो राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये
- ४८) संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे, घटनादुरुस्ती
- ४९) मूलभूत हक्क व कर्तव्ये
- ५०) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे – शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड
- ५१) संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्था –

- ५२) केंद्र व राज्य संबंध – नवीन राज्ये

क) कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ –

- ५३) स्वतंत्र न्यायपालिका
- ५४) राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
- ५५) राज्य विधीमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या
- ५६) केंद्रीय विधीमंडळ – लोकसभा व राज्यसभा
- ५७) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ – राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती व पंतप्रधान

ड) स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था –

- ५८) पंचायत राजची उत्क्रांती – कायदे, समित्या, घटनादुरुस्ती
- ५९) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद – रचना व कार्ये
- ६०) जिल्हा व नागरी प्रशासन – रचना व कार्ये

(६) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५

- ६१) माहिती अधिकार कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
- ६२) माहिती अधिकार कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
- ६३) माहिती अधिकार कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ६४) माहिती अधिकार कायदानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
- ६५) माहिती अधिकार कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५

- ६६) लोकसेवा हक्क कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
- ६७) लोकसेवा हक्क कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
- ६८) लोकसेवा हक्क कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ६९) लोकसेवा हक्क कायदानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
- ७०) लोकसेवा हक्क कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(८) चालू घडामोडी – जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १०

- ७१) जागतिक राजकीय घटना – संघटना, आंतरराष्ट्रीय संबंध, मानवी हक्क विषयक घटना, संरक्षणविषयक घटना
- ७२) राष्ट्रीय राजकीय घटना – निवडणुका, प्रशासन, न्यायालयीन निकाल, आयोग, कायदे व घटनादुरुस्त्या, आंदोलने
- ७३) आर्थिक व वित्तीय घटना – विदेशी व्यापार, अर्थसंकल्प व सार्वजनिक वित्त, बँकिंग व वित्त, दारिद्र्य व बेकारी
- ७४) वैज्ञानिक घटना – आण्विक प्रकल्प, आयसीटी, अवकाशविज्ञान, वैज्ञानिक संस्था व संशोधक, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान
- ७५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना – सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार, शैक्षणिक व आरोग्य क्षेत्रातील घटना
- ७६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना – प्रकाशझोतातील स्थळे, राजकीय भूगोल, पर्यावरण परिषदा, कायदे, आपत्तीव्यवस्थापन
- ७७) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना – संगीत व नृत्य, चित्रपट, यात्रा, संस्था व स्मारके, पुस्तके व लेखक, साहित्य संमेलन
- ७८) क्रीडाविषयक घटना व सामान्यज्ञान – क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंची कामगिरी, महत्त्वाचे दिवस, सर्वप्रथम, सर्वात मोठे/छोटे
- ७९) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती
- ८०) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान

(९) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०

- ८१) विधाने आणि युक्तिवाद, गृहितके, निष्कर्ष
- ८२) परिच्छेदांवरून निष्कर्ष, परिस्थिती आणि प्रतिसाद, विधान आणि कृतीचा मार्ग
- ८३) निर्णय घेणे, समस्या सोडवणे, प्रतिपादन-कारण, कूट माहितीवरील प्रश्न
- ८४) डेटा सफिसिएन्सी, विधानाच्या सत्यतेची पडताळणी
- ८५) नातेसंबंध, विश्लेषण
- ८६) बैठक, क्रम व मांडणी व्यवस्था, मानांकन चाचणी
- ८७) गणितीय तर्क, मशीन इनपुट व चिन्हे
- ८८) सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण
- ८९) संख्या आणि वर्णमालिका
- ९०) आकृत्या व घनावरील प्रश्न, वेन आकृत्या

(१०) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०

- ९१) संख्याप्रणाली – लसावि, मसावि, वर्गमूल आणि घनमूल
- ९२) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णाक
- ९३) टक्केवारी, भागीदारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण, मिश्रण, साखळी नियम
- ९४) वेळ व अंतर, रेल्वे, बोट व जलप्रवाह
- ९५) काळ व काम
- ९६) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी
- ९७) साधे व चक्रवाढ व्याज
- ९८) दिशानिर्देश, घड्याळ, कॅलेंडर, वय
- ९९) संभाव्यता, क्रमचय, सरासरी
- १००) आलेख, तक्ते, भूमिती

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - २ : सामान्य क्षमता चाचणी

(४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी

अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र -

- १) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय
- २) सार्वजनिक वित्त - आर्थिक व वित्तीय धोरण, लेखापरीक्षण
- ३) आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल
- ४) वृद्धी आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
- ५) गरिबी / बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
- ६) विकास कार्यक्रम - सामाजिक सुरक्षा, शिक्षण, आरोग्य, महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक, वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

ब) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी -

- ७) भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा
- ८) भारतीय शेती व ग्रामीण विकास - उत्पादकता, सुधारणा, विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने
- ९) सहकार - कृषी वित्त पुरवठा, विपणन, किंमती
- १०) मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र - चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी
- ११) सार्वजनिक वित्त व वित्तीय संस्था - महसूल, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च
- १२) उद्योग व सेवा क्षेत्र
- १३) पायाभूत सुविधा विकास
- १४) भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान, दिशा आणि रचना
- १५) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था

(१) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय

- १) दरडोई कमी वास्तविक उत्पन्न हे नेहमी क्षेत्रातील उत्पादनात गुंतलेल्या कार्यरत लोकसंख्येच्या कमी प्रमाणात आणि प्राथमिक उत्पादनात उच्च टक्केवारीशी संबंधित असते.
- १) माध्यमिक २) मूलभूत ३) तृतीयक ४) प्राथमिक
- 1) Low real income per head is always associated with a low proportion of the working population engaged in production and a high percentage in primary production.
- 1) secondary 2) basic 3) tertiary 4) primary
- २) खालीलपैकी कोणता इनपुटमधील लहान बदल भागिले आउटपुटमधील संबंधित बदलाने समान आहे?
- १) मूलभूत वक्र दर २) योग्य इंधन दर ३) वाढीव इंधन दर ४) सशर्त वक्र दर
- 2) Which of the following is equal a small change in input divided by the corresponding change in output?
- 1) Fundamental curve rate 2) Corrected fuel rate
3) Incremental fuel rate 4) Conditional curve rate
- ३) खालीलपैकी कोणते घटक उत्पादन खर्चावर परिणाम करत नाहीत ?
- १) जनरेटर कार्यक्षमता २) इंधन खर्च ३) असंतुलित भार ४) ट्रान्समिशन नुकसान
- 3) Which of the following factors does NOT influence the generating cost ?
- 1) Generator efficiency 2) Fuel cost
3) Unbalanced load 4) Transmission losses
- ४) वाढीव उत्पादन, मूलभूत उद्योगांमध्ये उच्च गुंतवणूक, बँक पत विस्तार, उच्च किंमती, उच्च नफा, पूर्ण रोजगार इत्यादींशी संबंधित असलेला टप्पा म्हणून ओळखला जातो.
- १) वाढीचा टप्पा २) समृद्धीचा टप्पा
३) पुनर्प्राप्तीचा टप्पा ४) वरीलपैकी नाही
- 4) The stage which is associated with increased production, high investment in basic industries, expansion of bank credit, high prices, high profits, full employment, etc. is known as
- 1) Incremental stage 2) Prosperity stage
3) Recovery stage 4) None of the above
- ५) जेव्हा किमतींमध्ये सातत्यपूर्ण वाढ दरवर्षी सुमारे १० टक्के असते तेव्हा त्याला महागाई म्हणतात.
- १) धावणे २) हायपर ३) रांगणे ४) चालणे
- 5) When the sustained rise in prices is about 10 per cent per annum, it is called inflation.
- 1) Running 2) Hyper 3) Creeping 4) Walking
- ६) नुकसानीची सर्वात खालची पातळी जिथे नुकसान मोजले जाऊ शकते तिला असे म्हणतात
- १) ETL २) EIL
३) नुकसान सीमा (DB) ४) नुकसान
- 6) The lowest level of injury where damage can be measured is called
- 1) ETL 2) EIL
3) Damage Boundary (DB) 4) Damage

- ७) संतुलित वृद्धी दराचा उद्देश हा असतो.
- १) उत्पन्नाचा वृद्धी दर, उत्पादन वृद्धी दर आणि नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा वृद्धी दर यांच्यातील समानता
 - २) उत्पन्नातील वृद्धी दर आणि लोकसंख्या वृद्धी दर यांच्यातील समानता
 - ३) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा वृद्धी दर आणि उत्पन्नातील वृद्धी दर यांच्यातील समानता
 - ४) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा वृद्धी दर आणि लोकसंख्या वृद्धी दर यांच्यातील समानता
- 7) Balanced growth rate aims at
- 1) equality between growth rate of income, growth rate of output and growth rate of natural resources
 - 2) equality between growth rate of income and growth rate of population
 - 3) equality between growth rate of natural resources and growth rate of income
 - 4) equality between growth rate of natural resources and growth rate of population
- ८) भारताच्या २०२२-२३ च्या आर्थिक सर्वेक्षणानुसार, ग्राहक अन्न किंमत निर्देशांक (CFPI) वर आधारित अन्न महागाई आर्थिक वर्ष २०२२ मध्ये ३.८ टक्क्यांवरून २०२३ मध्ये ७ टक्क्यांवर पोहोचली. दरवाढीसाठी सर्वात जास्त जबाबदार असलेल्या दोन प्रमुख चालकांची निवड करा आर्थिक वर्ष २०२३ मध्ये अन्नधान्य महागाईत.
- १) मांस आणि मासे आणि दुग्धजन्य पदार्थ
 - २) मसाले आणि फळे
 - ३) कडधान्ये आणि त्याची उत्पादने आणि मसाले
 - ४) तृणधान्ये आणि त्याचे उत्पादन आणि दूध आणि त्याचे उत्पादन
- 8) As per Economic survey of India 2022-23, food inflation based on Consumer Food Price Index (CFPI) climbed to 7 per cent in financial year 2023 from 3.8 per cent in financial year 2022. Select the two top most drivers responsible for hike in food inflation in FY 2023.
- 1) Meat & Fish and Milk Products
 - 2) Spices and Fruits
 - 3) Pulses & its products and spices
 - 4) Cereals & its product and milk & its product

(२) सार्वजनिक वित्त - आर्थिक व वित्तीय धोरण, लेखापरीक्षण, लेखा

- १) सर्व आउटगोइंग वजा करून मालमत्तेचे निव्वळ वार्षिक उत्पन्न ₹ ३,००,००० आहे. व्याज दर वार्षिक १०% असल्यास मालमत्तेचे भांडवली मूल्य किती असेल?
- १) ₹ ३,००,०००
 - २) ₹ ३३,००,०००
 - ३) ₹ ३०,००,०००
 - ४) ₹ ३,३०,०००
- 1) The net annual income from a property deducting all outgoings is ₹ 3,00,000. What would be the capitalized value of the property, if the rate of interest is 10% per annum ?
- 1) ₹ 3,00,000
 - 2) ₹ 33,00,000
 - 3) ₹ 30,00,000
 - 4) ₹ 3,30,000
- २) जर सिमेंट आणि स्टीलचा पुरवठा ठेकेदाराऐवजी विभागाकडून केला जात असेल, तर दर विश्लेषणामध्ये स्टील आणि सिमेंटवरील नफ्याची टक्केवारी ने वजा केली जाते.
- १) २०%
 - २) १५%
 - ३) २५%
 - ४) १०%
- 2) If cement and steel are supplied by the Department and not by the contractor, then the percentage of profit on steel and cement in Rate Analysis is deducted by
- 1) 20%
 - 2) 15%
 - 3) 25%
 - 4) 10%

- ३) मालमत्तेचे मूळ मूल्य १० लाख रु. आहे. मालमत्तेचे आयुष्य १० वर्षे गृहीत धरून आणि त्याचे स्कॅप मूल्य १ लाख रुपयांचे असल्यास ६ वर्षांनंतरची त्याचे बुक मूल्य भंगार मूल्य शोधा. (सरळ स्वरूपाचा घसारा गृहीत धरा).
- १) ४-६ लाख २) ५.४ लाख ३) ४.० लाख ४) ६.० लाख
- ३) Find out the book value, after 6 years of an asset costing ₹ 10 lakh originally, assuming 10 years as life of the asset and the scrap value of ₹ 1 lakh. (Assume straight line depreciation) Select the correct option.
- 1) ₹ 4-6 lakh 2) ₹ 5.4 lakh 3) ₹ 4.0 lakh 4) ₹ 6.0 lakh
- ४) बांधकाम उपकरणे मालकीची आणि चालवण्याची किंमत मोजण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या बाबींचा समावेश करावा ?
- a) चालू खर्च b) गुंतवणूक खर्च c) देखभाल आणि दुरुस्तीचा खर्च d) घसारा
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) वरील सर्व २) फक्त (a) आणि (b)
- ३) फक्त (a), (b) आणि (c) ४) फक्त (a), (b) आणि (d)
- 4) Which of the following are the items to be included for computing the cost of owning and operating construction equipment ?
- a) Running costs b) Investment costs
- c) Cost of maintenance and repairs d) Depreciation
- Answer options :**
- 1) All of the above 2) Only (a) and (b)
- 3) Only (a), (b) and (c) 4) Only (a), (b) and (d)
- ५) मालमत्तेच्या मूल्यांकनाचा खालील उद्देश नाही:
- १) विविध करांचे मूल्यांकन २) भाडे निश्चित करणे
- ३) कर्ज किंवा गहाण ठेवण्यासाठी सुरक्षा ४) दर विश्लेषण
- 5) The following is not a purpose of valuation of a property :
- 1) Assessment of different Taxes 2) Fixation of Rent
- 3) Security for Loans or Mortgage 4) Rate Analysis
- ६) खालीलपैकी कोणती पद्धत ही एस्टिमेट काढण्याची ढोबळ पद्धत नाही ?
- १) वार्षिक दुरुस्ती किंवा देखभाल अंदाज २) प्लिंथ क्षेत्र अंदाज
- ३) घनसामग्री अंदाज ४) सेवा युनिट पद्धत
- 6) Which of the following is not an approximate method of Estimate ?
- 1) Annual Repair or Maintenance Estimate 2) Plinth Area Estimate
- 3) Cubical Content Estimate 4) Service Unit Method
- ७) स्पेसिफिकेशन लेखनाच्या सामान्य तत्वांच्या संदर्भात, खालीलपैकी कोणते स्टेटमेंट बरोबर नाही ?
- a) स्पेसिफिकेशन लेखकाने त्याने जे स्पेसिफिकेशन नमूद केले आहे त्याची कारणे द्यावीत.
- b) क्रॉस-रेफरन्स कमी केले जावेत आणि आवश्यक असल्यास फक्त शीर्षके संदर्भित केली जावीत.
- c) कामाच्या किमतीवर परिणाम करणाऱ्या सर्व बाबींचा समावेश करून तपशीलवार वर्णन केले पाहिजे.
- d) व्यावसायिक आकार शक्यतोवर निर्दिष्ट केले पाहिजेत.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी काहीही नाही

- 7) In view of the general principles of specification writing, which of the following statements is not correct ?
- The specification writer should give reasons for what he specifies.
 - Cross-references should be minimized, and only titles be referred, if need be.
 - All items affecting the cost of the work should be included and described in detail.
 - Commercial sizes should be specified as far as possible.

Answer options :

- 1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (b) and (c) 4) None of the above
- ८) धोरण निश्चितीमध्ये खालीलपैकी कशामुळे कठीण वेळ आली आहे ?
- संसर्गजन्य महामारीची पुनरावृत्ती
 - पुरवठा - साखळी अडथळे
 - भाववाद
 - वरील सर्व
- 8) Which of the following have created challenging times for policy-making ?
- Repeated waves of infection
 - Supply - chain disruptions
 - Inflation
 - All of the above
- ९) भारत सरकारने अर्थव्यवस्थेच्या चिरस्थायी दीर्घकालीन विस्तारासाठी कोणत्या उपाययोजना अंमलात आणल्या आहेत ?
- समाजातील असुरक्षित घटक आणि व्यापार क्षेत्रासाठी सुरक्षितता जाळे.
 - पायाभूत सुविधावरील भांडवली खर्चात मोठी वाढ.
 - मध्यमकालीन मागणी पूर्वपदावर आणणे.
 - पुरवठा बाजू उपायांची आक्रमक अंमलबजावणी.
- खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.
- फक्त अ
 - फक्त ब
 - अ आणि ब
 - अ, ब, क आणि ड
- 9) Which measures have been implemented by the government of India to prepare the economy for a sustained long-term expansion ?
- Bouquet of safety-nets to vulnerable sections of society and business sector.
 - Significant increase in capital expenditure on infrastructure.
 - To build back medium-term demand.
 - Aggressively implemented supply-side measures.
- Choose the correct option.
- Only A
 - Only B
 - A and B
 - A, B, C and D

(३) मनुष्यबळ / लोकसंख्या, आंतरराष्ट्रीय व्यापार व आंतरराष्ट्रीय भांडवल

- १) एखाद्या देशाची व्यावसायिक रचना वेगवेगळ्या व्यवसायांनुसार त्याचे वितरण किंवा विभागणी दर्शवते.
- लोकसंख्या
 - मालमत्ता
 - संपत्ती
 - उत्पन्न
- 1) The occupational structure of a country refers to the distribution or division of its according to different occupations.
- population
 - property
 - wealth
 - income

- २) एखाद्या देशात म्हणजे एकूण लोकसंख्येमध्ये कार्यरत लोकसंख्येचे प्रमाण, वय आणि लिंग रचना, काम करण्याची वृत्ती, कामाची उपलब्धता इत्यादी घटकांवर अवलंबून असते.
- १) कार्यबल सहभाग दर
३) उच्च जीडीपी
- २) आर्थिक प्रगती
४) मनुष्य शक्ती
- 2) in a country i.e. proportion of working population to total population, depends upon such factors as age and sex composition, attitude to work, availability of work etc.
- 1) The work force participation rate
3) High GDP
- 2) Economic progress
4) Man power

(४) वृद्धी आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना

- १) शाश्वत विकास ध्येय (SDG) लक्ष्य ३.१ नुसार, २०३० पर्यंत गाठले जाणारे मातामृत्यू प्रमाणाचे उद्दिष्ट प्रति १,००,००० जिवंत जन्मांमागे आहे.
- १) १५० पेक्षा कमी
२) १०० पेक्षा कमी
३) ७० पेक्षा कमी
४) ५० पेक्षा कमी
- 1) The target of maternal mortality ratio, to be achieved by 2030, as per Sustainable Development Goal (SDG) Target 3.1, is per 1,00,000 live births.
- 1) Less than 150
2) Less than 100
3) Less than 70
4) Less than 50
- २) २०१५ मध्ये संयुक्त राष्ट्रांनी लोक, ग्रह आणि समृद्धीसाठी किती शाश्वत विकास लक्ष्ये (SDGs) स्वीकारली आहेत ?
- १) १५
२) १६
३) १७
४) १८
- 2) How many Sustainable Development Goals (SDGs) are adopted by United Nations in 2015 for its agenda of action for people, planet and prosperity ?
- 1) 15
2) 16
3) 17
4) 18
- ३) कोणता SDG सर्व वयोगटातील सर्वांसाठी आरोग्यदायी जीवन सुनिश्चित करून त्यांचे कल्याणासाठी प्रोत्साहन याबाबत आहे ?
- १) २
२) ३
३) ६
४) ९
- 3) Which SDG deals to ensure health lives and promote well-being for all at all ages ?
- 1) 2
2) 3
3) 6
4) 9
- ४) मानवी जीवनमानाची तुलना वेगवेगळ्या देशांमधील द्वारे केली जाऊ शकते.
- १) DALY
२) HDI
३) PQLI
४) HPI
- 4) Human Living Standards can be compared in different countries by
- 1) DALY
2) HDI
3) PQLI
4) HPI
- ५) ही भारतीय आर्थिक नियोजनाची मुख्य उद्दिष्टे आहेत.
- १) १९५०
२) १९४७
३) १९३०
४) १९४४
- 5) In the year, 'Bombay Plan' was prepared for the development of Indian Economy.
- 1) 1950
2) 1947
3) 1930
4) 1944

- ६) UNDP's चा आदेश आहे:
अ) हवामान बदलाचे मूल्यांकन
ब) गरिबीशी लढा
क) मानवी कल्याण, पर्यावरण संवर्धन आणि समानता
ड) पर्यावरणास अनुकूल धोरणे आणि पद्धती लागू करणे
उत्तर पर्याय:
१) (अ) आणि (ब) २) फक्त (ब) ३) (क) आणि (ड) ४) फक्त (ड)
- 6) UNDP's mandate is :
a) the assessment of climate change
b) to fight poverty
c) human well-being, environmental conservation and equity
d) implementing environmentally sound policies and practices
Answer options :
1) (a) and (b) 2) Only (b) 3) (c) and (d) 4) Only (d)
- ७) २०१५ मध्ये संयुक्त राष्ट्राने स्वीकारलेल्या शाश्वत विकास उद्दिष्टांपैकी (SDGs) खालीलपैकी कोणते नाही ?
१) गरीबी नाही २) शून्य भूक ३) चांगले आरोग्य आणि कल्याण ४) जीवनाची गुणवत्ता
- 7) Which of the following is NOT one of the Sustainable Development Goals (SDGs) adopted by the United Nation in 2015 ?
1) No Poverty 2) Zero Hunger
3) Good Health and Well-being 4) Quality of Life
- ८) खालीलपैकी कोणता पर्याय शाश्वत विकासाच्या संकल्पनेचे वर्णन करतो ?
१) अल्पकालीन उद्दिष्टांची जपणूक न करता आखलेली दीर्घकालीन वृद्धी
२) हरित वृद्धी
३) भावी पिढ्यांच्या गरजा भागविण्याच्या क्षमतेशी तडजोड न करता वर्तमान पिढीच्या गरजांची पूर्तता
४) समान वृद्धी
- 8) Which of the following describes the concept of sustainable development ?
1) Along-term growth without caring for short-term objectives
2) Green growth
3) Meeting needs of present generation without compromising ability of future generation to meet their own needs
4) Equitable growth
- ९) मानवी विकास ही लोकांच्या निवडी विस्तारणारी प्रक्रिया असून, त्यात पुढील बाबींचा समावेश होतो :
a) दीर्घकालीन आणि निरोगी आयुष्य b) शिक्षण
c) राहणीमानाचा उत्तम दर्जा d) दारिद्र्यात लक्षणीय घट
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) आणि (b) २) फक्त (b) आणि (c) ३) फक्त (a),(b) आणि (c) ४) वरील सर्व
- 9) Human Development is a process of enlarging people's choices. It includes the following things:
a) Long and healthy life b) Education
c) Decent standard of living d) Substantial Reduction in poverty
Answer options :
1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) Only (a), (b) and (c) 4) All of the above

१०) ही भारतीय आर्थिक नियोजनाची मुख्य उद्दिष्टे आहेत.

- १) आर्थिक वाढ २) आत्मनिर्भरता ३) रोजगार कमी करणे ४) गरिबी दूर करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त (b) २) (a), (b) आणि फक्त (c) ३) (a), (b) आणि (d) ४) वरील सर्व

10) are the main objectives of Indian economic planning.

- a) Economic growth b) Self-reliance
c) Reducing employment d) Elimination of poverty

Answer options :

- 1) (a) and (b) 2) (a), (b) and (c) 3) (a), (b)and(d) 4) All of the above

११) विशेष प्रदेश विकास कार्यक्रम यासाठी तयार करण्यात आला

- अ) दारिद्र्य निर्मूलन व रोजगार वाढ ब) डोंगराळ व आदिवासी भागाचा विकास
क) दुष्काळग्रस्त भागात विकास ड) ग्रामीण भागात औद्योगिकरण

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ फक्त २) ब आणि ड फक्त ३) ब आणि क फक्त ४) ड फक्त

11) Special Area Development Programme has been formulated for

- a) Poverty eradication and employment growth
b) To develop hilly and tribal area
c) To develop drought prone area
d. Industrialization in the rural area

Answer Options :

- 1) a only 2) b and d only 3) b and c only 4) d only

१२) मानवी विकास निर्देशांकामध्ये बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांकाचे,,, तीन आयाम प्रतिबिंबित होतात.

- अ) आरोग्य ब) उत्पन्न क) शिक्षण ड) राहणीमान

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, ब आणि क २) ब, क आणि ड ३) अ, क आणि ड ४) अ, ब आणि ड

12) Multidimensional poverty index has three dimensions mirroring in the Human Development index.

- a) Health b) Income c) Education d) Living standards

Answer Options :

- 1) a, b and c 3) a, c and d 2) b, c and d 4) a, b and d

१३) नीती आयोगाच्या (NITI) संदर्भात, खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

- a) केंद्र आणि राज्य सरकारांसाठी 'थिंक टँक' म्हणून काम करते.
b) संबंधित धोरणात्मक आणि तांत्रिक सल्ला दिला जातो.
c) तंत्रज्ञान सुधारणा आणि क्षमता वाढवण्यावर भर द्या.
d) कार्यक्रमांच्या अंमलबजावणीचे परीक्षण आणि मूल्यांकन करू नका.

Answer Options :

- १) a आणि b फक्त २) c आणि d फक्त ३) a, b आणि c फक्त ४) वरील सर्व

13) With regards to NITI Aayog, which of the following statements are true ?

- a) Works as 'Think tank' for Central and State Governments.
- b) Relevant strategic and technical advice is given.
- c) Focus on technology upgradation and capacity building.
- d) Do not monitor and evaluate the implementation of programmes.

Answer Options :

- 1) a and b only 2) c and d only 3) a, b and c only 4) all of the above

१४) भौतिक गुणवत्ता निर्देशांक (PQLI) मध्ये वगळता सर्व समाविष्ट आहेत

- १) साक्षरता २) बालमृत्यू दर
- ३) एक वयाचे आयुर्मान ४) दरडोई GDP

14) Physical Quality of life Index (PQLI) include all except

- 1) Literacy 2) Infant mortality rate
- 3) Life expectancy at age one 4) GDP per capita

१५) WHO नुसार राहणीमानाच्या मानकांमध्ये वगळता सर्व समाविष्ट आहेत

- १) स्वच्छता आणि पोषण २) उत्पन्न आणि व्यवसाय
- ३) आरोग्याच्या तरतुदीची पातळी ४) मानवी हक्क

15) Standard of living as per WHO includes all except

- 1) Sanitation and nutrition 2) Income and occupation
- 3) Level of provision of health 4) Human Rights

१६) मानव विकास निर्देशांक (HDI) मध्ये यांचा समावेश होतो.

- १) बालमृत्यू दर २) निव्वळ प्रजनन दर
- ३) जन्माच्या वेळी आयुर्मान ४) अपंगत्वाची वर्षे

16) Human Development Index (HDI) include

- 1) Infant Mortality Rate 2) Net Reproductive Rate
- 3) Life Expectancy at Birth 4) No. of years of disability

१७) आर्थिक विकासात आरोग्याच्या भूमिकेचे विश्लेषण खालीलपैकी कोणत्या पर्यायाद्वारे केले गेले आहे ?

- १) प्रत्यक्ष श्रम उत्पादकता प्रभाव २) अप्रत्यक्ष प्रोत्साहन प्रभाव
- ३) वरील दोन्ही ४) वरीलपैकी नाही

17) The role of health in economic development is analysed by the following channel

- 1) Direct labour productivity effect 2) Indirect incentive effect
- 3) Both of the above 4) None of the above

१८) शुम्पिटर यांच्या मते,

अ) विकास म्हणजे स्थितीशील स्थितीत खंडीत आणि उत्स्फूर्त बदल होय.

ब) तर वृद्धी म्हणजे क्रमशः आणि स्थिर दीर्घकालीन बदल, जो हळुवार बचत आणि लोकसंख्या वाढीमुळे होतो.

वरीलपैकी कोणते विधान योग्य आहे/त ?

- १) अ फक्त २) ब फक्त ३) अ आणि ब ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

- 18) According to Schumpeter,
a) Development is a discontinuous and spontaneous change in the stationary state.
b) While growth is a gradual and steady change in the long run which, comes about by a gradual increase in the rate of savings and population.

Which of the statement above is/are correct ?

- 1) a only 2) b only 3) a and b 4) None of the above

- १९) संतुलित वृद्धी सिद्धांतानुसार मध्ये संतुलनाची गरज आहे.

- अ) उपभोग्य वस्तू व औद्योगिक वस्तू ब) भांडवली वस्तू व औद्योगिक वस्तू
क) कृषी क्षेत्र व औद्योगिक क्षेत्र ड) अर्थव्यवस्थेतील सर्व क्षेत्र

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ २) फक्त क ३) फक्त ड ४) फक्त अ आणि ब

- 19) Balanced growth theory requires balance between

- a) Consumer goods and industrial goods b) Capital goods and industrial goods
c) Agricultural sector and industrial sector d) All sectors in the economy

Answer Options :

- 1) Only a 2) Only c 3) Only d 4) Only a and b

- २०) योजना निर्मिती आणि यशासाठी पुढील बाबींची गरज असते :

- अ) नियोजन आयोग, आकडेवारी, उद्दिष्टे ब) लक्ष्ये आणि अग्रक्रम निश्चिती, संसाधन संकलन
क) अभ्रष्ट आणि कार्यक्षम प्रशासन, योग्य विकास धोरण ड) प्रशासन काटकसर, शिक्षणाचा पाया

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ फक्त २) अ आणि ब ३) अ, ब आणि क ४) अ, ब, क आणि ड

- 20) The formulation and success of a plan require the following :

- a) Planning Commission, Statistical data, Objectives
b) Fixation of Targets and Priorities, Mobilisation of Resources
c) Inccorrupt and Efficient Administration, Proper Development Policy
d) Economy in Administration, Education base

Answer Options :

- 1) a only 2) a and b 3) a, b and c 4) a, b, c and d

- २१) विविध योजना दस्तऐवजातून नियोजनातून नियोजनाची दीर्घकालीन उद्दिष्ट्ये खालीलप्रमाणे दिसून येतात.

- अ) आर्थिक वृद्धी, आत्मनिर्भरता ब) बेकारी निर्मूलन, उत्पन्न विषमता घट
क) गरिबी निर्मूलन, आधुनिकीकरण ड) समावेशक आणि शाश्वत वृद्धी

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ फक्त २) ब फक्त ३) क फक्त ४) अ, ब, क आणि ड

- 21) The long-term objectives of economic planning, as spelt out in various plan documents have been as follows :

- a) Economic growth, self-reliance
b) Removal of unemployment, reduction in income inequalities
c) Elimination of poverty, modernization
d) Inclusiveness and sustainability of growth

Answer Options :

- 1) a only 2) b only 3) c only 4) a, b, c and d

(५) गरिबी / बेकारी, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

* कारणे, स्वरूप, प्रकार, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम

- १) "संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजना" (SGRY) मध्ये सुरु करण्यात आली.
१) सप्टेंबर २००१ २) नोव्हेंबर २००१ ३) डिसेंबर २००३ ४) जानेवारी २००१
- 1) "Sampoorna Gramin Rozgar Yojana" (SGRY) was launched in
1) September 2001 2) November 2001 3) December 2003 4) January 2001
- २) भारत सरकारने गरिबांवर लक्ष केंद्रित करून लक्षित सार्वजनिक वितरण प्रणाली (TPDS) लाँच केली.
१) जून १९४५ २) जून १९४६ ३) जून १९९२ ४) जून १९९७
- 2) The Government of India launched the Targeted Public Distribution Systems (TPDS) with a focus on the poor in
1) June 1945 2) June 1946 3) June 1992 4) June 1997
- ३) साली पडलेल्या बंगालच्या दुष्काळानंतर, अन्नधान्याच्या न्याय्य वितरणासाठी रेशनिंगची व्यवस्था भारतात सुरु झाली.
१) १९४१ २) १९४३ ३) १९४५ ४) १९४७
- 3) Since (after Bengal famine), the system of rationing for equitable distribution of food grains was introduced in India.
1) 1941 2) 1943 3) 1945 4) 1947
- ४) जेव्हा एखाद्या कुटुंबाचा वंचितता गुणांक टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक असतो, त्यावेळी ते कुटुंब अनेक अंगांनी (बहुमित) दरिद्री मानले जाते.
१) २०.३३ २) ५०.३३ ३) ४०.३३ ४) ३३.३
- 4) If deprivation score of a household is percent or greater, then that household is called multidimensionally poor.
1) 20.33 2) 50.33 3) 40.33 4) 33.3
- ५) रंगराजन समिती, २०१४ ने वर्ष २०११-१२ साठी दारिद्र्य रेषा दैनंदिन दरडोई उपभोग खर्च शहरी भागासाठी आणि ग्रामीण भागासाठी निश्चित केली आहे.
१) ५० रुपये आणि ३५ रुपये २) ४७ रुपये आणि ३२ रुपये
३) ५५ रुपये आणि ४० रुपये ४) ६० रुपये आणि ४५ रुपये
- 5) Rangarajan Committee, 2014 defined poverty line for 2011-12 at Rs. per capita per day consumption expenditure for urban areas and Rs. capita per day for rural areas.
1) Rs. 50 and Rs. 35 2) Rs. 47 and Rs. 32
3) Rs. 55 and Rs. 40 4) Rs. 60 and Rs. 45
- ६) खालील निकषांच्या आधारे २०११-१२ या वर्षासाठी नियोजन आयोगाने दारिद्र्य रेषा निश्चित केली.
१) दरडोई उत्पन्न प्रतिमहिना ग्रामीण भागासाठी रु. ८१६ व शहरी भागासाठी रु. १०००
२) दरडोई उत्पन्न प्रतिमहिना ग्रामीण भागासाठी रु. ४७ व शहरी भागासाठी रु. ३२
३) दरडोई उत्पन्न प्रतिमहिना ग्रामीण भागासाठी रु. ४९.६३ व शहरी भागासाठी रु. ५६.६४
४) यांपैकी नाही

- 6) For 2011-12 planning commission had defined poverty line with the help of following criteria.
- 1) Rs.816 and Rs. 1,000 per capita income per month in rural areas and urban areas respectively.
 - 2) Rs.47 and Rs.32 per capita income per day in rural areas and urban areas respectively.
 - 3) Rs.49.63 and Rs.56.64 per capita income per day in rural areas and urban areas respectively
 - 4) None of these
- 7) केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२३ मध्ये महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेसाठी (MGNREGA) किती बजेट देण्यात आले आहे ?
- १) रु. ४०,००० कोटी
 - २) रु. ५०,००० कोटी
 - ३) रु. ६०,००० कोटी
 - ४) रु. ७०,००० कोटी
- 7) How much budget has been allocated to Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme (MGNREGA) in the Union Budget 2023 ?
- 1) Rs.40,000 crore
 - 2) Rs.50,000 crore
 - 3) Rs.60,000 crore
 - 4) Rs.70,000 crore
- ८) २०११-१२ मध्ये एकूण श्रमशक्तीमध्ये, नियमित रोजगार आणि प्रासंगिक रोजगाराचा काय हिस्सा होता ?
- १) स्वयंरोजगार ३२%, नियमित १८%, प्रासंगिक ३०%
 - २) स्वयंरोजगार ३०%, नियमित ५२%, प्रासंगिक १८%
 - ३) स्वयंरोजगार २०%, नियमित १८%, प्रासंगिक ६२%
 - ४) यापैकी नाही
- 8) What was the share of self employed, regular employees and casual labours in the total workforce in 2011-12 ?
- 1) Self employed 52%, regular 18%, casual 30%
 - 2) Self employed 30%, regular 52%, casual 18%
 - 3) Self employed 20%, regular 18%, casual 62%
 - 4) None of these
- ९) "एखादा देश गरीब असतो कारण तो गरीबच असतो " हे विधान चे आहे.
- १) जी. मिर्दाल
 - २) रॅग्नर नर्क्स
 - ३) रॉबिन्स
 - ४) मार्शल
- 9) 'A country is poor, because it is poor' this statement is of
- 1) G. Myrdal
 - 2) Ragnar Nurks
 - 3) Robbins
 - 4) Marshall
- १०) या समित्या दारिद्र्याशी संबंधित नाहीत.
- a) दांडेकर आणि रथ समिती
 - b) मिन्हास समिती
 - c) नरसिंहम समिती
 - d) तारापोर समिती
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) (a) आणि (b)
 - २) (b) आणि (c)
 - ३) (c) आणि (d)
 - ४) वरील सर्व
- 10) these committees are not related to poverty.
- a) Dandekar and Rath's Committee
 - b) Minhas Committee
 - c) Narasimham Committee
 - d) Tarapore Committee
- Answer options:**
- 1) (a) and (b)
 - 2) (b) and (c)
 - 3) (c) and (d)
 - 4) All of the above

- ११) सप्टेंबर २००१ मध्ये जवाहर ग्रामसमृद्धी योजना आणि रोजगार योजना या योजनेत एकत्रित करण्यात आल्या.
१) संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजना २) स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना
३) प्रधान मंत्री ग्रामोदय योजना ४) स्वर्णजयंती शहरी रोजगार योजना
- 11) In September 2001 the schemes of Jawahar Gram Samridhi Yojana and Employment Assurance Scheme have been integrated with
1) Sampoorna Grameen Rozgar Yojana 2) Swarnajayanti Gram Swarozgar Yojana
3) Pradha Mintri Gramoday Yojana 4) Swarnajayanti Shahari Rozgar Yojana
- १२) सार्वजनिक वितरण प्रणालीच्या वचनबद्धतेशी चे प्रमाण थेट जोडलेले असते.
१) मागणी २) पुरवठा ३) खरेदी ४) अन्नसाखळी
- 12) The quantum of is directly linked with the commitments of the public distribution system.
1) demand 2) supply 3) procurement 4) food chain
- १३) विशेषतः अन्नधान्याच्या टंचाईच्या काळात किमती वाढवण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या व्यापारी आणि व्यावसायिकांविरुद्ध प्रतिकार यंत्रणा म्हणून काम करणे हा योजनेच्या घटकांपैकी एक आहे.
१) अन्न सुरक्षा २) बफर स्टॉक
३) सार्वजनिक वितरण व्यवस्था ४) अन्न सुरक्षा व्यवस्था
- 13) To act as a countervailing mechanism against traders and businessman who try to push up prices, especially during periods of shortage of food is one of the component of
1) food safety 2) buffer stock
3) public distribution system 4) food security system
- १४) नैसर्गिकरीत्या, स्वातंत्र्यपूर्व काळात मनुष्यबळाचा सहभाग दर होता.
१) कमी २) उच्च ३) किमान ४) सामान्य
- 14) Naturally, the work force participation rate was in pre-independence period.
1) low 2) high 3) minimum 4) normal

(६) विकास कार्यक्रम – सामाजिक सुरक्षा, वित्तीय समावेशन

* शिक्षण, आरोग्य, महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक, वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

- १) जननी सुरक्षा योजना (JSY) ही प्रायोजित योजना आहे.
१) WHO २) UNICEF ३) राज्य सरकार ४) केंद्र सरकार
- 1) Janani Suraksha Yojana (JSY) is sponsored scheme.
1) WHO 2) UNICEF 3) State Govt 4) Central Govt
- २) शालेय पोषण आहार योजनेशी पुढीलपैकी कोणत्या बाबी संबंधित आहेत ?
a) प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण करणे. b) विद्यार्थ्यांची पटनोंदणी वाढविणे.
c) मोफत गणवेश वाटप करणे. d) वरील सर्व
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) (a) आणि (b) २) (b) आणि (c) ३) (a) आणि (c) ४) फक्त (d)

- 2) 'Which of the following is related to school mid-day meal programme ?
- a) Universalization of primary education b) Increasing student enrolment
c) Distribute free uniforms d) All of the above
- Which of the statement(s) given above is/are correct ?
- 1) (a) and(b) 2) (b) and (c) 3) (a) and (c) 4) Only (d)
- 3) पुढील विधानांचा विचार करा :
- विधान (I) :** महिला आणि बालके यांना एकात्मिक लाभ देण्यासाठी मिशन शक्ती योजना सुरु करण्यात आली.
विधान (II) : २०२२-२३ या वर्षाकरिता 'मिशन वात्सल्यसाठी' रु. २,४७२ कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) विधाने (II) बरोबर आहे, चूक आहे २) विधान (I) बरोबर आहे, (II) चूक आहे.
३) दोन्ही विधाने चूक आहेत ४) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
- 3) Consider the following statements :
- Statement (I) :** The Mission Shakti Yojana was launched to provide integrated benefits to women and children.
Statement (II) : A provision of Rs. 2,472 crore has been made for 'Mission Vatsalya' for the year 2022-23.
- Answer options :**
- 1) Statement (II) is correct, (I) is incorrect 2) Statement (I) is correct, (II) is incorrect
3) Both statements are incorrect 4) Both statements are correct
- ४) PMJAY योजनेच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :
- a) ही जगातील सर्वात मोठी आरोग्य विमा योजना आहे, जी पूर्णपणे सरकारद्वारे वित्तपुरवठा केली जाते.
b) हे कौटुंबिक आकार, वय किंवा लिंग यावर निर्बंधांसह आरोग्य सेवा सेवांमध्ये सर्व नागरिकांना कॅशलेस प्रवेश प्रदान करते.
c) हे भारतातील सार्वजनिक किंवा खाजगी रुग्णालयात दुय्यम आणि प्रादेशिक देखभाल रुग्णालयात प्रवेशासाठी प्रति कुटुंब प्रति वर्ष रु. ५ लाख कव्हर प्रदान करते.
d) यामध्ये हॉस्पिटलायझेशनपूर्वीच्या ३ दिवसांपर्यंत आणि हॉस्पिटलायझेशननंतरच्या १५ दिवसांच्या एक्सप्रेस जसे की निदान आणि औषधे समाविष्ट आहेत.
- वरीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत/आहेत ?
- १) a आणि b फक्त २) a, b आणि c फक्त ३) b, c आणि d फक्त ४) a, c आणि d फक्त
- 4) Consider the following statements in context to PMJAY Scheme :
- a) It is World's largest Health Insurance Scheme, fully financed by the Government.
b) It provides cashless access to all citizens to health care services with restrictions on family size, age or gender.
c) It provides cover of Rs.5 lakh per family per year for secondary and tertiary care hospitalisation access at empanelled public or private hospital in India.
d) It covers upto 3 days of pre hospitalisation and 15 Days post hospitalisation express such as diagnostics and medicines.
- Which of the above statements is/are true ?
- 1) a and b only 2) a, b and c only 3) b, c and d only 4) a, c and d only

- ८) २०१४ मध्ये शासनाने वित्तीय समावेशनासाठी खालीलपैकी कोणती योजना अंमलात आणली ?
१) निश्चलनीकरण योजना
२) संपत्ती विवरण योजना
३) प्रधानमंत्री जनधन योजना
४) वरीलपैकी सर्व
- ८) In 2014, the Government implemented which of the following Scheme for financial inclusion ?
1) Demonetization Scheme
2) Property Disclosure Scheme
3) Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana
4) All of the above
- ९) अन्नपूर्णा योजनेचे लाभार्थी कोण आहेत ?
१) शाळेतील मुली
२) प्रासंगिक कामगार
३) राष्ट्रीय वृद्धापकाळ निवृत्ती वेतन योजनेखाली नाहीत असे ज्येष्ठ नागरिक
४) निवृत्त सैनिक
- ९) Who are the beneficiaries of Annapurna Yojana ?
1) School girls
2) Casual labours
3) Senior citizens who are not under National Old Age Pension Scheme
4) Retired soldiers

(७) भारतीय अर्थव्यवस्था, अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा

- १) ऑक्टोबर २०२२ मध्ये, आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) ने FY२३ साठी भारताच्या आर्थिक वाढीचा अंदाज ७.४% च्या जुलैच्या अंदाजावरून कमी केला.
१) ५.२% २) ५.८% ३) ६.२% ४) ६.८%
- 1) In the month of October 2022, the International Monetary Fund (IMF) cut India's economic growth estimate for FY23 to from its July estimate of 7.4%.
1) 5.2% 2) 5.8% 3) 6.2% 4) 6.8%
- २) देशाने एका वर्षात उत्पादित केलेल्या सर्व अंतिम वस्तू आणि सेवांचे एकूण बाजार मूल्य यालाअसे म्हणतात
१) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन
२) सकल राष्ट्रीय उत्पादन
३) सकल देशांतर्गत उत्पादन
४) निव्वळ देशांतर्गत उत्पादन
- 2) The total market value of all final goods produced and services provided by a country in a year is called as
1) Net National Product
2) Gross National Product
3) Gross Domestic Product
4) Net Domestic Product
- ३) वर्षानुवर्षे दरडोई उत्पन्नाची पातळी सुधारत असताना शेतीवर अवलंबून असलेल्या श्रमशक्तीचे प्रमाण कमी होते परंतु ते आणि सेवा क्षेत्रात वाढत जाते.
१) व्यापार २) व्यवसाय ३) सावकार ४) उद्योग
- 3) As the level of per capita income improves over the years the proportion of labour force dependent on agriculture declines but that on and services increases.
1) trading 2) business 3) money lender 4) industry

- ४) आगाऊ अंदाजाप्रमाणे, वर्ष २०२०-२१ मध्ये आर्थिक वृद्धीत घट झाल्यानंतर, वर्ष २०२१-२२ मध्ये देशाचे वास्तव्य स्थूल देशांतर्गत उत्पादन ९.२% ने वाढले. याचा अर्थ असा की,
- १) सर्व आर्थिक व्यवहार पूर्व पदावर येत आहेत.
 - २) सर्व निदर्शक दर्शवितात की, दुसऱ्या लाटेचा पहिल्या तिमाहीतील आर्थिक परिणाम सन २०२०-२१ मधील पूर्ण टाळेबंदीपेक्षा कमी होता.
 - ३) पहिल्या लाटेमध्ये आरोग्य क्षेत्रावरील परिणाम मोठा नव्हता.
- ४) (१) आणि (२)
- 4) Advance estimates suggest that the Indian economy is expected to witness real GDP expansion of 9.2 per cent in 2021-22 after contracting in 2020-21. This implies that
- 1) Overall economic activity has recovered past the pre-pandemic levels.
 - 2) Almost all indicators show that the economic impact of the “second wave” in Q1 was much smaller than full lockdown phase in 2020-21.
 - 3) The impact on health sector was not severe during first wave.
- 4) (1) and (2)
- ५) जुलै १९९१ पासून अर्थव्यवस्थेतील पुरवठा बाजू सुधारण्यासाठी व्यापक उदारीकरणाचे उपाय लागू केले जात आहेत. यातील अधिक महत्त्वाचे आहेत :
- | | |
|--|----------------------------|
| अ) व्यापार आणि भांडवल प्रवाह सुधारणा | ब) औद्योगिक विनियंत्रण |
| क) निर्गुंतवणूक आणि सार्वजनिक उद्योग सुधारणा | ड) वित्तीय क्षेत्र सुधारणा |
- पर्यायी उत्तरे :**
- | | | | |
|------------|------------|---------------|------------------|
| १) अ आणि ब | २) क आणि ड | ३) अ, ब आणि क | ४) अ, ब, क आणि ड |
|------------|------------|---------------|------------------|
- 5) Since July 1991, comprehensive liberalization measures have been undertaken to improve the supply side of the economy. Among these the more important are :
- a) Trade and capital flows reforms
 - b) Industrial deregulation
 - c) Disinvestment and Public Enterprises Reforms
 - d) Financial sector reforms
- Answer Options :**
- | | | | |
|------------|------------|---------------|------------------|
| 1) a and b | 2) c and d | 3) a, b and c | 4) a, b, c and d |
|------------|------------|---------------|------------------|

(८) भारतीय शेती व ग्रामीण विकास

* उत्पादकता, सुधारणा, विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने

- १) खाद्य तेलांवरील राष्ट्रीय मिशन-तेल पाम मध्ये सुरु करण्यात आले.
- | | | | |
|----------------|----------------|----------------|----------------|
| १) ऑगस्ट, २०२० | २) ऑगस्ट, २०१९ | ३) ऑगस्ट, २०२२ | ४) ऑगस्ट, २०२१ |
|----------------|----------------|----------------|----------------|
- 1) National Mission on Edible oil-oil palm was launched in
- | | | | |
|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| 1) August, 2020 | 2) August, 2019 | 3) August, 2022 | 4) August, 2021 |
|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|

- २) २०२२-२३ च्या केंद्रीय अर्थसंकल्पात, कृषी आणि शेतकरी कल्याण मंत्रालयासाठी एकूण अंदाजपत्रकीय तरतूद किती आहे ?
- १) १३२५१३.६२ कोटी
२) २२५०२५.०७ कोटी
३) ३२८०११.१३ कोटी
४) ११७३०८.२० कोटी
- 2) How much is the total budget estimate for Ministry of Agriculture and Farmers' Welfare, Govt. of India, in the Union Budget for 2022—23 ?
- 1) 132513.62 Crores
2) 225025.07 Crores
3) 328011.13 Crores
4) 117308.20 Crores
- ३) प्रधानमंत्री फसल विमा योजना (PMFBY) मध्ये श्रेशहोल्ड उत्पन्नाची गणना सर्वोत्तम सरासरी म्हणून केली जाते वर्षांचे उत्पन्न मागील वर्षांच्या उत्पन्नापैकी.
- १) ३, ५
२) ५, १०
३) ५७
४) ७, १०
- 3) In Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PMFBY) threshold yield is calculated as an average of best years yield out of last years yield.
- 1) 3, 5
2) 5, 10
3) 57
4) 7, 10
- ४) रेशीम शेतीसाठी (इरी, तुली, तुसार) राष्ट्रीय आपत्ती प्रतिसाद निधी (NDRF) अंतर्गत इनपुट सबसिडी (जेथे पीक नुकसान ३३% आणि त्याहून अधिक आहे) आहे.
- १) ४८०० प्रति हेक्टर
२) ६००० प्रति हेक्टर
३) ६८०० प्रति हेक्टर
४) १३५०० प्रति हेक्टर
- 4) Input subsidy (where crop loss is 33% and above) under National Disaster Response Fund (NDRF) for sericulture (Eri, Mulberry, Tussar) is
- 1) 4800 per ha.
2) 6000 per ha
3) 6800 per ha
4) 13500 per ha
- ५) पीक विविधीकरण कार्यक्रम २०१३-१४ पासून ची उपयोजना म्हणून राबविण्यात आला.
- १) ऑपरेशन ग्रीन्स
२) राष्ट्रीय कृषि विकास योजना
३) एक जिल्हा एक उत्पादन
४) भारतीय प्राकृतिक कृषि पद्धती योजना
- 5) Crop Diversification Programme was implemented since 2013-14 as a sub-scheme of
- 1) Operation Greens
2) Rashtriya Krishi Vikas Yojana
3) One District One Product
4) Bharatiya Prakritiuk Krishi Pandhati Programme
- ६) एकात्मिक शेती पद्धतीचे हे उद्दिष्ट आहे.
- १) शेतातील निविष्टा जास्तीत जास्त बदलणे
२) अधिक उत्पादनासाठी जास्तीत जास्त खतांचा व सिंचनाचा वापर करणे
३) फक्त एकल शेती उद्योगावर लक्ष केंद्रित करणे
४) वरीलपैकी सर्व
- 6) The objective of integrated farming system is
- 1) To achieve maximum replacement of off farm inputs
2) To use maximum fertilizers and irrigation for higher production
3) To concentrate only on single farm enterprise
4) All of the above

- ७) काटेकोर/अचूक शेतीचे ध्येय आहे
a) उच्च इनपुट – उच्च आऊटपुट
b) कमी इनपुट परंतु सतत आऊटपुट
c) ऑप्टिमाइझ केलेले इनपुट – आऊटपुट
d) कमी इनपुट – कमी आऊटपुट
वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे/आहेत ?
१) a फक्त २) b फक्त ३) c फक्त ४) a आणि d फक्त
- 7) Goal of precision farming is
a) High input — high output
b) Low input but constant output
c) Optimised input — output
d) Low input — low output
Which of the above statement/s is/are correct ?
1) a only 2) b only 3) c only 4) a and d only
- ८) PKVY चे प्रमुख क्षेत्र सेंद्रिय शेतीला प्रोत्साहन देत आहे ज्यामध्ये खालील गोष्टींचा समावेश आहे.
अ) शेतकऱ्यांमध्ये सेंद्रिय शेतीला प्रोत्साहन द्या
ब) सेंद्रिय शेतीतील नविनतम तंत्रज्ञानाचा प्रसार करा
क) सार्वजनिक कृषी संशोधन प्रणालीतील तज्ञांच्या सेवांचा वापर करा
ड) गावात किमान एक क्लस्टर प्रात्यक्षिक आयोजित करा
पर्यायी उत्तरे :
१) चारही विधाने बरोबर आहेत २) विधान (क) चूक आहे
३) फक्त विधान (अ) आणि (ब) बरोबर आहेत ४) फक्त विधान (अ) बरोबर आहे
- 8) Key thrust areas of PKVY is promoting organic farming which includes the following.
a) Promote organic farming among farmers
b) Disseminate latest technology in organic farming
c) Utilize the services of experts from Public Agricultural research system
d) Organize a minimum of one cluster demonstration in village
Answer options :
1) All four statements are correct 2) Statement (c) is wrong
3) Only statement (a) and (b) are correct 4) Only statement (a) is correct
- ९) प्रधानमंत्री कृषी सिंचाई योजनेचे (PMKSY) प्रमुख घटक आहेत.
१) प्रवेगक सिंचन लाभ कार्यक्रम (AIBP) २) हर खेत को पानी (HKKP)
३) प्रति ड्रॉप मोअर क्रॉप (PDMC) ४) वरील सर्व
- 9) Major components of Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana (PMKSY) are
1) Accelerated Irrigation Benefit Program (AIBP)
2) Har Khet Ko Pani (HKKP)
3) Per Drop More Crop (PDMC)
4) All of the above
- १०) प्रधानमंत्री फसल विमा योजनेच्या संदर्भात खालील विधानाचा विचार करा.
अ) या योजनेतर्गत शेतकऱ्याने कोणत्याही हंगामात घेतलेल्या पिकासाठी दोन टक्के एकसमान प्रीमियम भरावा लागेल.
ब) या योजनेत चक्रीवादळ, अवकाळी पाऊस यांमुळे कापणीनंतरचे नुकसान समाविष्ट आहे.
वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ आणि ब दोन्ही ४) दोन्हीपैकी एक किंवा ब नाही

- 10) With reference to Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana, consider the following statement.
a) Under this scheme farmer will have to pay uniform premium of two per cent for any crop they cultivate in any season.
b) The scheme covers post harvest losses arising out of cyclones, unseasonal rains.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

- 1) a only 2) b only 3) both a and b 4) Neither a nor b

- ११) खालीलपैकी कोणते प्रमुख धोरणात्मक हस्तक्षेप हे भारतातील भू-सुधारणांचा भाग होते ?

- अ) मध्यस्थांचे निर्मूलन ब) कूळ पद्धती सुधारणा
क) जमीन धारणेवर कमाल मर्यादा निश्चिती ड) भू-धारणांचे एकत्रीकरण

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, ब आणि क २) ब, क आणि ड ३) अ, ब आणि ड ४) वरीलपैकी सर्व

- 11) Which of the following major policy interventions are the part of the land reforms in India ?

- a) Abolition of intermediaries b) Tenancy reforms
c) Fixing ceilings on land holdings d) Consolidation of land holdings

Answer Options :

- 1) a, b and c 2) b, c and d 3) a, b and d 4) All of the above

(९) सहकार - कृषी वित्त पुरवठा, विपणन, किंमती

- १) सन २०२२ मध्ये, प्राथमिक कृषी पतसंस्था (CCEA) च्या संगणकीकरणासाठी आर्थिक व्यवहारावरील कॅबिनेट समितीने (PACS) कती बजेट मंजूर केले ?

- १) रु. १,५१६ कोटी २) रु. २,५१६ कोटी ३) रु. ३,५१६ कोटी ४) रु. ४,५१६ कोटी

- 1) In the year 2022, how much budget was approved by the Cabinet Committee on Economic Affairs (CCEA) for the computerisation of Primary Agricultural Credit Societies (PACS) ?

- 1) Rs.1,516 crore 2) Rs.2,516 crore 3) Rs.3,516 crore 4) Rs.4,516 crore

- २) २०१८-१९ च्या केंद्रीय अर्थसंकल्पात एमएसपी उत्पादन खर्चाच्या किती पट पातळीवर ठेवण्याचे पूर्वनिश्चित तत्त्व जाहीर केले होते ?

- १) १.२५ २) १.५० ३) १.७५ ४) २.००

- 2) The Union Budget for 2018—19 had announced the predetermined principle to keep MSP at the level of how much times that of the cost of production ?

- 1) 1.25 2) 1.50 3) 1.75 4) 2.00

- ३) डिसेंबर २०२१ पर्यंत महाराष्ट्र राज्यातील किती APMCse-NAM या संपूर्ण भारतातील इलेक्ट्रॉनिक ट्रेडिंग पोर्टलसोबत एकत्रित आहेत ?

- १) ७६ २) ११८ ३) १८० ४) २२८

- 3) How many APMCs in Maharashtra State are integrated with e-NAM, a pan-India electronic trading portal, up to Dec. 2021 ?

- 1) 76 2) 118 3) 180 4) 228

- ४) खालीलपैकी कोणते कर्ज स्व-निर्मूलन कर्ज आहे?
१) दीर्घ मुदतीचे कर्ज २) पीक कर्ज ३) मध्यम मुदतीचे कर्ज ४) चॅटेल कर्ज
- 4) Which of the following loan is a self-liquidating loan ?
1) Long term loan 2) Crop loan 3) Medium term loan 4) Chattel loan
- ५) भारतातील अन्न समस्येचे खालीलपैकी कोणते पैलू आहेत/आहेत?
१) परिमाणात्मक पैलू २) गुणात्मक पैलू
३) अन्नधान्याच्या चढ्या किमती वि. क्रयशक्ती ४) या सर्व
- 5) Which of the following is/are the aspects of food problem in India ?
1) Quantitative Aspects 2) Qualitative Aspects
3) High prices of food grains Vs. Purchasing power 4) All of these
- ६) अधिक शेतकरी पीक विम्याकडे का वळत आहेत?
१) शेतकऱ्यांना पिकांच्या नुकसानीपासून संरक्षण
२) आधुनिक तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्याचा आत्मविश्वास द्या
३) पिकांची तपासणी करणे आणि नुकसान निश्चित करणे कठीण आहे
४) वैयक्तिक शेतकऱ्यांसाठी प्रिमियमचा दर निश्चित करणे कठीण
- 6) Why more farmers are going for crop insurance ?
1) Protection to farmers against failure of crops
2) Provide confidence to adopt modern technology
3) It is difficult to inspect crops and determine damage
4) Difficult to fix rate of premium for individual farmers
- ७) खालीलपैकी कोणता सिद्धांत स्पष्ट करतो की , जसजसे व्हेरिअबल इनपुटचे अतिरिक्त युनिट्स एक किंवा अधिक निश्चित इनपुट्सच्या संयोजनात वापरले जातात, तसतसे सीमांत भौतिक उत्पादन कमी होण्यास सुरवात होईल ?
१) घटणाऱ्या परताव्याच्या नियम २) समतुल्य परताव्याच्या नियम
३) किरकोळ भौतिक उत्पादनाचा नियम ४) वाढत्या उत्पन्नाचा नियम
- 7) Which of the following law explains, “As additional units of variable inputs are used in combination with one or more fixed inputs, the marginal physical product will eventually begin to decline” ?
1) Law of diminishing returns 2) Law of equimarginal returns
3) Law of marginal physical product 4) Law of increasing returns
- ८) विविध आंतरपिकांचे उत्पन्न उत्पादनाच्या किमतीवर आधारित कोणत्याही एका पिकाच्या समतुल्य उत्पन्नामध्ये रूपांतरित करून खालीलपैकी कोणते मोजले जाते ?
१) सापेक्ष एकूण उत्पन्न २) जमीन समतुल्य गुणोत्तर
३) पीक समतुल्य उत्पन्न ४) एकाधिक पीक निर्देशांक
- 8) Which one of the following is calculated by converting the yields of different intercrops into equivalent yield of any one crop based on price of the produce ?
1) Relative total yield 2) Land equivalent ratio
3) Crop equivalent yield 4) Multiple cropping index

- ९) APEDA चे पूर्ण रूप आहे
- १) कृषी आणि प्रक्रिया केलेले अन्न उत्पादने निर्यात विकास प्राधिकरण
 - २) कृषी आणि प्रक्रिया केलेले अन्न उत्पादने मूल्यमापन आणि विकास प्राधिकरण
 - ३) कृषी उत्पादन आणि अन्न उत्पादने निर्यात विकास प्राधिकरण
 - ४) कृषी प्रक्रिया, मूल्यमापन आणि वितरण प्राधिकरण
- 9) The full form of APEDA is
- 1) Agricultural and Processed Food Products Export Development Authority
 - 2) Agricultural and Processed Food Products Evaluation and Developmentm Authority
 - 3) Agricultural Production and Food Products Export Development Authority
 - 4) Agricultural Processing, Evaluation and Distribution Authority
- १०) खालीलपैकी कोणते फार्म फायनान्स तत्त्वे ७ पी मध्ये समाविष्ट नाहीत ?
- १) व्यक्तिमत्त्वाचे तत्त्व
 - २) योग्य वापराचे तत्त्व
 - ३) परतफेडीचे तत्त्व
 - ४) अनुदानाचे तत्त्व
 - ५) उत्पादकतेचे तत्त्व
 - ६) दंड व्याजाचे तत्त्व
 - ७) संरक्षणाचे तत्त्व
 - ८) टप्प्याटप्प्याने वितरणाचे तत्त्व
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) २ आणि ७
 - २) ३ आणि ५
 - ३) ३ आणि १
 - ४) ४ आणि ६
- 10) Which of the following principles of farm finance is not included in 7Ps ?
- 1) Principle of personality
 - 2) Principle of proper utilization
 - 3) Principle of repayment
 - 4) Principle of subsidy
 - 5) Principle of productivity
 - 6) Principle of penal interest
 - 7) Principle of protection
 - 8) Principle of phased disbursement
- Answer options :**
- 1) 2 and 7
 - 2) 3 and 5
 - 3) 3 and 1
 - 4) 4 and 6
- ११) दलाल आणि आन्हाटींकडून शेतकऱ्यांचे सर्व शोषण दूर करण्यासाठी यंत्रणा वाजवी कृषीमाल दराची हमी देते.
- १) मार्केट यार्ड
 - २) विनियमित बाजार
 - ३) सहकारी विपणन
 - ४) आठवडी बाजार
- 11)assures reasonable prices so as to remove all exploitation of the farmers by dalals and arhatiyas.
- 1) Market yard
 - 2) Regulated market
 - 3) Co-operative marketing
 - 4) Weekly markets
- १२) आजीविका ग्रामीण एक्सप्रेस योजना (AGEY) ग्रामीण भागात सुरक्षित, परवडणारी आणि समुदायाद्वारे व्यवस्थापन केलेल्या वाहतूक सेवा प्रदान करते. याअंतर्गतची वाहने यांच्या मालकीची असून त्यांच्याद्वारे चालविली जातात.
- १) ग्रामपंचायत
 - २) सहकारी संस्था
 - ३) स्वयं-मदत गटाचे सदस्य (SHG)
 - ४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 12) Aajeevika Grameen Express Yojana (AGEY) provides safe, affordable and community monitored transport services to rural areas. The vehicles are owned and operated by
- 1) Grampanchayat
 - 2) Co-operative society
 - 3) Member of Self-Help Group (SHG)
 - 4) 4) None of the above

- १३) फूड प्रोसेसिंग इंडस्ट्री (PLISFPI) साठी प्रॉडक्शन लिंक्ड इन्सेंटिव्ह स्कीम हे प्रमुख विभाग आहेत
- १) बाजरी आधारित उत्पादनासह अन्न शिजवण्यासाठी / खाण्यासाठी तयार
 - २) प्रक्रिया केलेली फळे आणि भाज्या
 - ३) समुद्री उत्पादने, मोझेरेला चीज
 - ४) वरील सर्व
- 13) Production Linked Incentive Scheme for Food Processing Industry (PLISFPI) major segments are
- 1) Ready to cook/ready to eat foods including millets based product
 - 2) Processed fruits and vegetables
 - 3) Marine products, Mozzarella cheese
 - 4) All of the above
- १४) KCC योजनेचा उद्देश खाली दर्शविल्याप्रमाणे शेतकऱ्यांना त्यांच्या गरजांसाठी बँकिंग प्रणालीकडून पुरेसा आणि वेळेवर क्रेडिट सहाय्य प्रदान करणे आहे.
- a) पिकांच्या लागवडीसाठी आणि काढणीनंतरच्या खर्चासाठी अल्पकालीन कर्जाची आवश्यकता पूर्ण करण्यासाठी.
 - b) विपणन कर्ज उत्पादन.
 - c) शेतकरी कुटुंबाच्या वापराच्या गरजा.
 - d) शेतीच्या मालमत्तेच्या देखरेखीसाठी खेळते भांडवल आणि शेतीशी संबंधित क्रियाकलाप.
 - e) कृषी आणि संलग्न क्रियाकलापांसाठी गुंतवणूक क्रेडिटची आवश्यकता.
- वरीलपैकी कोणते विधान/ने/योग्य/सत्य आहे ?
- १) a, b, c, d, e
 - २) a, b, c फक्त
 - ३) a, b, c, e फक्त
 - ४) a, b, c, d फक्त
- 14) The KCC Scheme aims at providing adequate and timely credit support from banking system to the farmers for their needs as indicated below.
- a) To meet the short term credit requirement of cultivation and post harvest expenses of crops.
 - b) Produce marketing loan.
 - c) Consumption requirements of farmer household.
 - d) Working capital for maintenance of farm assets and activities allied to agriculture.
 - e) Investment credit requirement for agriculture and allied activities.
- Which of the above statement/s is/are correct/true ?
- 1) a, b, c, d, e
 - 2) a, b, c only
 - 3) a, b, c, e only
 - 4) a, b, c, d only

(१०) मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र - चलन पुरवठा, क्रेडिट, मॉनिटरी पॉलिसी

- १) वित्तीय जबाबदारी आणि अंदाजपत्रक व्यवस्थापन कायदा, २००३ (एफ आर बी एम कायदा, २००३) असे नमूद करतो की केंद्र सरकारने पर्यंत महसुली तूट दूर करण्यासाठी योग्य उपाययोजना करणे आवश्यक आहे.
- १) २००४-०५
 - २) २००८-०९
 - ३) २०१०-११
 - ४) २०१५-१६
- 1) The Fiscal Responsibility and Budget Management Act, 2003 (FRBM Act, 2003) stipulates that the Central Government must take appropriate measures to eliminate the revenue deficit by
- 1) 2004-05
 - 2) 2008 —09
 - 3) 2010-11
 - 4) 2015-16

- २) जगाचे पहिले आभासी चलन बीटकॉईन साली जन्माला आले.
1) 2006 2) 2007 3) 2008 4) 2009
- 2) World's first virtual currency the bitcoin was born in .
1) 2006 2) 2007 3) 2008 4) 2009
- ३) २०२१-२२ दरम्यान एम-३ (M₃) मध्ये समाविष्ट आहेत.
अ) पोस्ट ऑफिस बचत बँक ठेवी. ब) पोस्ट ऑफिसच्या एकूण ठेवी
क) बँकाकडील मुदत ठेवी ड) बँकाकडील मागणी ठेवी

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, ब आणि क २) क आणि ड ३) अ, ब आणि ड ४) वरीलपैकी सर्व
- 3) During 2021-22, Mg included
a) Post Office Saving Bank Deposit b) Total Post Office Deposits
c) Time Deposits with Banks d) Demand Deposits with Banks

Answer Options :

- 1) a, b and c 2) c and d 3) a, b and d 4) all of the above
- ४) राजकोषीय नीतीची साधने कोणती ?
अ) सार्वजनिक व्यय आणि सार्वजनिक कर्ज ब) लोकशाही आणि संघराज्यात्मक रचना
क) करारोपण आणि अंदाजपत्रक ड) संसद आणि प्रशासन

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ फक्त २) ब आणि क फक्त ३) ड फक्त ४) अ आणि क फक्त
- 4) Which are the instruments of fiscal policy ?
a) Public spending and public debt b) Democracy and federal structure
c) Taxation and budget d) Parliament and administration

Answer Options :

- 1) a only 2) b and c only 3) d only 4) a and c only

(११) सार्वजनिक वित्त - महसूल, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च

- १) २०२३-२४ च्या अर्थसंकल्पात, कामगार आणि रोजगार मंत्रालयाच्या अर्थसंकल्पाची तरतूद अंदाजे आहे.
१) रु. १६,२२१.७३ कोटी २) रु. १४,२२१.७३ कोटी
३) रु. १३,२२१.७३ कोटी ४) रु. १०,२२१.७३ कोटी
- 1) In the budget 2023-24, the allocation of budget to the Ministry of Labour and Employment is approximately
1) Rs.16,221.73 crore 2) Rs.14,221.73 crore
3) Rs.13,221.73 crore 4) Rs.10,221.73 crore
- २) १२ व्या वित्त आयोगाने राष्ट्रीय आपत्ती निवारण निधीची योजना केंद्र आणि राज्यांच्या योगदानासह च्या प्रमाणात चालू ठेवण्याची शिफारस केली.
१) २५:७५ २) ५०:५० ३) ७५:२५ ४) ९०:१०
- 2) The 12th Finance Commission recommended the continuance of the scheme of National Calamity Relief Fund with contributions from the Centre and the States on the ration of
1) 25 : 75 2) 50 : 50 3) 75 : 25 4) 90 : 10

- ३) ऑगस्ट १९९१ मध्ये भारतातील कर सुधारणा शिफारसीसाठी खालीलपैकी कोणती समिती नियुक्त करण्यात आली होती ?
१) डॉ. राजा जे. चेलय्या
२) एम. नरसिंहम
३) डॉ. सुखमॉय चक्रवर्ती
४) डॉ. आबिद हुसेन
- 3) Which of the following committee was appointed to recommend tax reforms in India August 1991 ?
1) Dr. Raja J. Chelliah
2) M. Narashinhan
3) Dr. Sukhmoy Chakravarty
4) Dr. Abid Husen

- ४) २०२३-२४ च्या अर्थसंकल्पात खालीलपैकी कोणते प्राधान्यक्रम आहेत ?
अ) सर्वसमावेशक विकास ब) हरित वाढ क) युवा शक्ती ड) आर्थिक क्षेत्र

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ आणि ड २) ब आणि क ३) अ आणि ब ४) अ, ब, क आणि ड
- 4) Which of the following are priorities of budget 2023-24 ?
a) Inclusive development b) Green growth
c) Youth power d) Financial sector

Answer Options :

- 1) a and d 2) b and c 3) a and b 4) a, b, c and d

- ५) खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने अयोग्य आहे/त ?
अ) युटीजीएसटी, केंद्र सरकार आणि केंद्रशासित प्रदेश सरकारांद्वारे गोळा केले जातात
ब) आयजीएसटी, केंद्र सरकार आणि राज्य सरकारे गोळा करतात

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ अयोग्य आहे २) फक्त ब अयोग्य आहे.
३) दोन्ही अ आणि ब अयोग्य आहेत ४) वरीलपैकी नाही
- 5) Which of the following statement/s is/are incorrect ?
a) UTGST, is collected by Central Government and Union Territory Governments.
b) IGST, is collected by Central Government and State Governments.

Answer Options :

- 1) Only a is incorrect 2) Only b is incorrect
3) Both a and b are incorrect 4) None of the above

- ६) केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२३ च्या संदर्भात; खालील गोष्टी जुळवा.

प्राधान्य

- a) सर्वसमावेशक विकास
b) शेवटच्या मैलापर्यंत पोहोचणे
c) हिरवी वाढ
d) युवा शक्ती

उपाय

- I) दुष्काळी भागासाठी पाणी
II) कृषीसाठी डिजिटल सार्वजनिक पायाभूत सुविधा
III) स्किल इंडिया डिजिटल प्लॅटफॉर्म
IV) पीएम-प्रणाम

पर्यायी उत्तरे :

- (a) (b) (c) (d)
1) (ii) (i) (iv) (iii)
2) (i) (ii) (iii) (iv)
3) (iv) (iii) (ii) (i)
4) (iii) (ii) (i) (iv)

6) In reference to Union Budget 2023 ; Match the followings.

Priority	Measures
a) Inclusive development	I) Water for drought prone area
b) Reaching the last mile	II) Digital Public Infrastructure for Agriculture
c) Green growth	III) Skill India digital platform
d) Youth power	IV) PM-PRANAM

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
4)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)

७) वर्ष २०२१-२२ मध्ये एकूण उपभोग ७% ने वाढेल असा अंदाज आहे कारण

- १) सरकारने सार्वजनिक खर्च वृद्धीसाठी केलेले भरीव योगदान
- २) कोरोना महामारीपूर्व कालापेक्षा स्थूल स्थिर भांडवल निर्मिती अधिक
- ३) वस्तू आणि सेवा निर्यात २०२१-२२ मध्ये अपवादात्मकरित्या प्रबळ
- ४) वरील सर्व

7) Total consumption is estimated to grow by 7 per cent in 2021-22 because of

- 1) Significant contributions from government spending
- 2) Gross Fixed Capital Formation exceeded pre-pandemic levels
- 3) Exports of both goods and services have been exceptionally strong
- 4) All the above

८) जेंडर बजेट म्हणजे काय ?

- १) पुरुषांसाठी वेगळा अर्थसंकल्प
- २) महिलांसाठी वेगळा अर्थसंकल्प
- ३) सामान्य अर्थसंकल्पात पुरुषांसाठी स्वतंत्र तरतुदी
- ४) सामान्य अर्थसंकल्पात महिलांसाठी स्वतंत्र तरतुदी

8) What is meant by Gender Budget ?

- 1) Separate budget for men
- 2) Separate budget for women
- 3) Independent provisions for men in the general budget
- 4) Independent provisions for women in the general budget

(१२) उद्योग व सेवा क्षेत्र

- १) खालील विधाने विचारात घ्या :
- a) भारत सरकारने २४ जुलै १९९१ रोजी नवीन औद्योगिक धोरण जाहीर केले.
b) या धोरणामुळे सरकारसाठी राखीव असलेल्या उद्योगांची संख्या १० पर्यंत कमी झाली.
वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
- १) (a) बरोबर आहे
२) (b) बरोबर आहे
३) दोन्ही (a) (b) आणि बरोबर आहेत
४) वरीलपैकी नाही
- 1) Consider the following statements :
- a) The Government of India announced a New Industrial Policy on July 24, 1991.
b) The policy reduced the number of industries reserved for the government to 10.
Which of the statements given above is/are correct ?
- 1) (a) is correct
2) (b) is correct
3) Both (a) and (b) are correct
4) None of the above
- २) महाराष्ट्र राज्य अर्थसंकल्प २०२३ मध्ये, मा. अर्थमंत्र्यांनी शेतकरी केंद्रित योजना जाहीर केल्या. या संदर्भात खालीलपैकी कोणते बरोबर/नाही ?
- a) महाकृषी विकास योजना
b) धान / तांदूळ उत्पादक शेतकऱ्यांना १५,००० रु. प्रति हेक्टर प्रोत्साहनपर रक्कम प्रदान करणे
c) महाराष्ट्र श्रीअन्न अभियान
d) PMFBY मध्ये शेतकऱ्यांचा विमा हप्त्या राज्य सरकार भरेल
e) उत्पन्न समर्थन रु. केंद्रीय PM-KISAN योजनेतर्गत समाविष्ट/लाभ न मिळालेल्या शेतकरी कुटुंबांना प्रतिवर्षी ६,००० पर्यायी उत्तरे :
- १) फक्त a आणि c
२) a आणि d फक्त
३) a फक्त
४) e फक्त
- 2) In Maharashtra State Budget 2023, Hon. Finance Minister announced Farmer Centric Schemes. In this context which of the following is/are not correct ?
- a) Mahakrishi Vikas Yojna
b) Provide an incentive amount of Rs. 15,000 per ha. to the paddy farmers
c) Maharashtra "Shree Anna" Abhiyan
d) In PMFBY insurance premium of farmer will be paid by the State Government
e) Income support of Rs. 6,000 per year to farmer families who are not covered/ benefited under Central PM-KISAN Scheme
- Answer options :**
- 1) a and c only
2) a and d only
3) a only
4) e only
- ३) वर्ष २०२१-२२ मध्ये भारतातील कोणत्या उत्पादक क्षेत्राने उत्तम कामगिरी केली ?
- १) शेती आणि संलग्न क्षेत्र
२) उद्योग (खाणकाम आणि बांधकाम धरून) क्षेत्र
३) सेवा क्षेत्र
४) वरील सर्व
- 3) In the year 2021-22, which productive sector of India will show the better performance ?
- 1) Agriculture and allied sectors
2) Industry (including mining and construction)
3) Service sector
4) All the above

(१३) पायाभूत सुविधा विकास

- १) खालीलपैकी कोणत्या महिन्यात पंतप्रधान श्री नरेंद्र मोदी यांनी युनिफाइड लॉजिस्टिक इंटरसेस प्लॅटफॉर्म (ULIP) लॉंच केले ?
१) सप्टेंबर २०२२ २) ऑक्टोबर २०२२ ३) नोव्हेंबर २०२२ ४) डिसेंबर २०२२
- 1) In which of the following months was the Unified Logistics Interace Platoform (ULIP) launched by Prime Minister Shri Narendra Modi ?
1) September 2022 2) October 2022 3) November 2022 4) December 2022
- २) भारतातील नागरी गृहनिर्माण अनुशेष सोडविण्यासाठी 'प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी)' खालीलपैकी कोणत्या वर्षात सुरु करण्यात आली ?
१) २०१७ २) २०१४ ३) २०१५ ४) २०१८
- 2) In which of the following years was the 'Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban)' launched to tackle the urban housing backlog in India ?
1) 2017 2) 2014 3) 2015 4) 2018
- ३) "स्वच्छ भारत अभियान" या दिवशी सुरु करण्यात आले
१) २ ऑक्टोबर, २०१५ २) २ ऑक्टोबर २०१४ ३) एप्रिल २००५ ४) एप्रिल २००४
- 3) "Swachh Bharat Abhiyan" was started on the
1) 2nd October, 2015 2) 2nd October, 2014 3) 14th November, 2014 4) 26th January, 2014
- ४) "राजीव गांधी ग्रामीण निवारा योजना" मध्ये जाहीर करण्यात आली.
१) ऑक्टोबर, २००६ २) मार्च, २००९ ३) एप्रिल, २०१० ४) नोव्हेंबर, २००५
- 4) "Rajeev Gandhi Rural Shelter Scheme" was declared in
1) October, 2006 2) March, 2009 3) April, 2010 4) November, 2005
- ५) "राजीव गांधी ग्रामीण विद्युतीकरण योजना (RGGVY) " मध्ये सुरु करण्यात आली.
१) मे २००५ २) जानेवारी २०१० ३) एप्रिल २००५ ४) एप्रिल २००४
- 5) "Rajeev Gandhi Grameen Viduyutikaran Yojana (RGGVY)" was launched in
1) May 2005 2) January 2016 3) April 2005 4) April 2004
- ६) फेब्रुवारी २०२३ मध्ये, भारत सरकारने व्होडाफोन आयडिया (Vi) मध्ये किती हिस्सा घेतला ?
१) २६% २) ३०% ३) ३३% ४) ३६%
- 6) In the month of February 2023, how much stake did the Government of India take in Vodafone Idea (Vi) ?
1) 26% 2) 30% 3) 33% 4) 36%
- ७) जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय शहरी पुनरुत्थान अभियान अंतर्गत शहर रुपांतरण अभियानामध्ये केंद्र आणि राज्य सरकारचा वाटा इतका आहे.
१) ५० : ५० २) ४० : ६० ३) ६० : ४० ४) वरीलपैकी नाही
- 7) Under the Jawaharlal Nehru National Urban Renewal Mission (JNNURM) — Urban Rejuvenation Mission contribution ratio of Central and State Government is
1) 50:50 2) 40:60 3) 60:40 4) None of the above

- ८) उज्वल डिस्कॉम अॅश्युरन्स योजना कोणी सुरु केली ?
१) केंद्र सरकार
२) राज्य सरकार
३) महाराष्ट्र विद्युत बोर्ड
४) जीवन विमा निगम
- 8) Who launched Ujwal Discom Assurance Yojana ?
1) Central Government
2) State Government
3) Maharashtra Electricity Board
4) Life Insurance Corporation
- ९) अटल पुनरुज्जीवन व शहरी परिवर्तन अभियान (AMRUT) विषयी खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?
१) AMRUT हे भारत सरकारचे प्रमुख अभियान आहे.
२) गृहनिर्माण व शहरी व्यवहार मंत्रालय यांनी हे अभियान सुरु केले आहे.
३) ते देशभरातील शहरांमधील पाण्याच्या पुरवठ्याची आव्हाने सोडविते.
४) २५ जून २०१५ मध्ये देशभरातील ५०० शहरांमध्ये ते कार्यान्वित करण्यात आले.
- 9) Which of the following statements about Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation (AMRUT) is not correct ?
1) AMRUT is flagship mission of Government of India
2) It was launched by Ministry of Housing and Urban Affairs
3) It addresses the challenges of water supply in cities across the country
4) It was launched on 25th June, 2015 in 500 cities in the country
- १०) नागरीकरण म्हणजे
अ) शहरांमध्ये लोकसंख्येचे केंद्रीकरण
ब) शहरांमध्ये लोकसंख्येचे विकेंद्रीकरण
क) खेड्यात लोकसंख्येचे केंद्रीकरण
ड) लोकसंख्येच्या घनतेत वाढ
- पर्यायी उत्तरे :**
१) फक्त अ
२) फक्त अ आणि ब
३) फक्त अ आणि ड
४) वरीलपैकी सर्व
- 10) Urbanization means
a) Centralization of population in the cities
b) Decentralization of population in the cities
c) Centralization of population in villages
d) Increase in density of population
- Answer Options :**
1) Only a
2) Only a and b
3) Only a and d
4) All of the above

(१४) भारताचा विदेशी व्यापार – आकारमान, दिशा आणि रचना

- १) विदेशी विनिमय नियमन कायदा (FERA) रोजी अंमलात आला.
१) १ जानेवारी, १९७२
२) १ जानेवारी, १९७३
३) १ जानेवारी, १९७४
४) १ जानेवारी, १९७५
- 1) Foreign Exchange Regulation Act (FERA) came into force on
1) 1st January, 1972 .
2) 1st January, 1973
3) 1st January, 1974.
4) 1st January, 1975

२) २०२१-२२ मधील महाराष्ट्रातील निर्यात मूल्यानुसार पिकांची क्रमवारी जुळवा.

क्रॉप नेम **रँकिंग (निर्यातीच्या मूल्यानुसार)**

- | | |
|-------------|----------|
| a) आंबा | I) ५ वा |
| b) द्राक्षे | II) २रा |
| c) संत्रा | III) ३रा |
| d) केळी | IV) ४ था |
| e) कांदा | V) १८ |

पर्यायी उत्तरे:

- | | (a) | (b) | (c) | (d) | (e) |
|----|-----|-------|-------|-------|------|
| 1) | (V) | (II) | (III) | (IV) | (I) |
| 2) | (I) | (III) | (IV) | (V) | (II) |
| 3) | (V) | (I) | (IV) | (III) | (II) |
| 4) | (V) | (I) | (III) | (II) | (IV) |

2) Match the ranking of crops as per value exports from Maharashtra in 2021-22.

Crop Name **Ranking (As per value of export)**

- | | |
|-----------|----------|
| a) Mango | I) 5th |
| b) Grapes | II) 2nd |
| c) Orange | III) 3rd |
| d) Banana | IV) 4th |
| e) Onion | V) 18 |

Answer options:

- | | (a) | (b) | (c) | (d) | (e) |
|----|-----|-------|-------|-------|------|
| 1) | (V) | (II) | (III) | (IV) | (I) |
| 2) | (I) | (III) | (IV) | (V) | (II) |
| 3) | (V) | (I) | (IV) | (III) | (II) |
| 4) | (V) | (I) | (III) | (II) | (IV) |

३) व्यापाराच्या वार्षिक विश्लेषणासाठी राष्ट्रीय आयात-निर्यात रेकॉर्डनुसार; २०२१-२२ या आर्थिक वर्षात कृषी मालाच्या निर्यातीच्या मूल्याच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते राज्य पहिल्या तीन राज्यांमध्ये आहे?

- १) गुजरात, महाराष्ट्र आणि आंध्र प्रदेश
- २) महाराष्ट्र, आंध्र प्रदेश आणि उत्तर प्रदेश
- ३) गुजरात, महाराष्ट्र आणि उत्तर प्रदेश
- ४) गुजरात, महाराष्ट्र आणि कर्नाटक

3) As per National Import-Export record for yearly analysis of trade; which of the following States ranks among top three in respect of value in share of export in agriculture commodity in financial year 2021 —22 ?

- 1) Gujarat, Maharashtra and Andhra Pradesh
- 2) Maharashtra, Andhra Pradesh and Uttar Pradesh
- 3) Gujarat, Maharashtra and Uttar Pradesh
- 4) Gujarat, Maharashtra and Karnataka

- ४) २०२१-२२ मध्ये भारतातील बाजरी निर्यात करणाऱ्या दोन प्रमुख देशांपैकी कोणते देश (एमटीच्या प्रमाणात) आहेत ?
- १) संयुक्त अरब अमिराती आणि युनायटेड स्टेट्स ऑफ अमेरिका
 - २) संयुक्त अरब अमिराती आणि नेपाळ
 - ३) चीन आणि संयुक्त अरब अमिराती
 - ४) चीन आणि जर्मनी
- 4) Which of the following are top two millet exporting destination countries (in terms of quantity MT) of India in 2021-22 ?
- 1) United Arab Emirates and United States of America
 - 2) United Arab Emirates and Nepal
 - 3) China and United Arab Emirates
 - 4) China and Germany
- ५) खालीलपैकी कोणत्या पिकांच्या निर्यातीमुळे भारतात वैज्ञानिक शेती सुरु झाली ?
- १) सूर्यफूल, मोहरी, करडई
 - २) गहू, तांदूळ, बार्ली
 - ३) ऊस, कापूस, तंबाखू
 - ४) कापूस, चहा, ताग
- 5) Which of the following crops export has began the scientific agriculture in India ?
- 1) Sunflower, Mustard, Safflower
 - 2) Wheat, Rice, Barley
 - 3) Sugar cane, Cotton, Tobacco
 - 4) Cotton, Tea, Jute
- ६) खालील विधाने विचारात घ्या :
- a) एप्रिल-नोव्हेंबर २०२१ मध्ये भारतातून सर्वाधिक निर्यात यूएसए, युएई आणि चीन या देशांना झाली होती.
- b) याच काळात चीन, युएई आणि यूएसए हे भारतााठी सर्वात मोठे आयात स्रोत होते.
- वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त (a)
 - २) फक्त (b)
 - ३) दोन्ही (a) आणि (b)
 - ४) वरीलपैकी नाही
- 6) Consider the following statements :
- a) During April-November 2021, the highest exports from India were to USA, UAE and China.
- b) During the same period China, UAE and USA were the largest import sources for India.
- Which of the statements given above is/are correct ?
- 1) Only(a)
 - 2) Only (b)
 - 3) Both (a) and (b)
 - 4) None of the above

(१५) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था

0 0 0

उत्तरे : महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - २ : सामान्य क्षमता चाचणी

(४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी

(१) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय

१-३ २-३ ३-३ ४-२ ५-१ ६-३ ७-१ ८-४

(२) सार्वजनिक वित्त - आर्थिक व वित्तीय धोरण, लेखापरीक्षण, लेखा

१-३ २-४ ३-१ ४-१ ५-४ ६-१ ७-१ ८-४ ९-३

(३) मनुष्यबळ / लोकसंख्या, आंतरराष्ट्रीय व्यापार व आंतरराष्ट्रीय भांडवल

१-१ २-१

(४) वृद्धी आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना

१-३ २-३ ३-२ ४-२ ५-४ ६-२ ७-४ ८-३ ९-४ १०-३
११-३ १२-३ १३-३ १४-४ १५-४ १६-३ १७-३ १८-३ १९-३ २०-४
२१-४

(५) गरिबी / बेकारी, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

१-१ २-४ ३-२ ४-४ ५-२ ६-१ ७-३ ८-१ ९-२ १०-३
११-१ १२-३ १३-४ १४-२

(६) विकास कार्यक्रम - सामाजिक सुरक्षा, वित्तीय समावेशन

१-४ २-१ ३-२ ४-४ ५-३ ६-४ ७-३ ८-३ ९-३

(७) भारतीय अर्थव्यवस्था, अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा

१-४ २-२ ३-४ ४-४ ५-४

(८) भारतीय शेती व ग्रामीण विकास

१-४ २-१ ३-३ ४-२ ५-२ ६-१ ७-३ ८-१ ९-४ १०-२
११-४

(९) सहकार - कृषी वित्त पुरवठा, विपणन, किंमती

१-२ २-२ ३-२ ४-२ ५-४ ६-१ ७-१ ८-३ ९-१ १०-४
११-३ १२-३ १३-४ १४-१

(१०) मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र - चलन पुरवठा, क्रेडिट, मॉनिटरी पॉलिसी

१-२ २-३ ३-२ ४-४

(११) सार्वजनिक वित्त - महसूल, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च

१-३ २-३ ३-१ ४-४ ५-३ ६-१ ७-४ ८-४

(१२) उद्योग व सेवा क्षेत्र

१-१ २-४ ३-२

(१३) पायाभूत सुविधा विकास

१-१ २-३ ३-२ ४-४ ५-३ ६-३ ७-३ ८-१ ९-३ १०-१

(१४) भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान, दिशा आणि रचना

१-३ २-३ ३-३ ४-२ ५-३ ६-३

(१५) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था